

27.2.2019

Takautumisoikeus työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksessa

Sisällys

1. Yleistä.....	4
2. Liikennevahinko ja raideliikennevahinko	5
2.1. Liikennevahingon määritelmä	5
2.1.1. Moottoriajoneuvot.....	5
2.1.2. Moottoriajoneuvon liikenteeseen käyttäminen.....	6
2.1.3. Henkilövahinkojen korvaaminen	9
2.1.4. Kansainväliset liikennevahingot.....	9
2.2. Takautumisoikeus liikennevakuutukseen.....	12
2.3. Takautumisoikeuden toteuttaminen liikennevahingoissa	13
2.4. Raideliikennevahinko	15
3. Potilasvahinko.....	18
3.1. Potilasvahingon määritelmä.....	18
3.2. Takautumisoikeus potilasvakuutukseen.....	19
3.3. Takautumisoikeuden toteuttaminen potilasvahingoissa	21
3.4. Lääkevahinko	22
4. Vastuuperusteiset vahingot.....	25
4.1. Yleistä takautumisoikeudesta vastuuperusteisissa vahingoissa	25
4.2. Vahingonaiheuttajan vastuuvakuutus	26
4.3. Kunnossapidon laiminlyönnistä johtuvat vahingot.....	28
4.3.1. Liukastumisesta tai kaatumisesta tms. johtuvat vahingot.....	28

4.3.2.	Takautumisoikeuden toteuttaminen kunnossapidon laiminlyönnistä johtuvissa vahingoissa	29
4.4.	Pahoinpitely ja muu toisen henkilön tahallinen teko	30
4.4.1.	Tahallisen teon korvaaminen työtapaturmana.....	30
4.4.2.	Takautumisoikeuden toteuttaminen tahallisella teolla aiheutetuissa vahingoissa	30
4.5.	Tuottamukseen perustuva vastuu (esimerkiksi vamman- tai kuolemantuottamus).....	31
4.5.1.	Yleistä.....	31
4.5.2.	Vamman- ja kuolemantuottamuksen tunnusmerkistöt.....	32
4.5.3.	Takautumisoikeuden toteuttaminen.....	32
4.6.	Työturvallisuusrikkomus ja -rikos.....	33
4.6.1.	Työturvallisuusrikkomuksen ja -rikoksen tunnusmerkistöt	33
4.6.2.	Takautumisoikeuden toteuttaminen työturvallisuusvahingoissa.....	34
4.7.	Ilmailuliikenteessä matkustajalle sattunut vahinko	35
4.8.	Merikuljetuksen aikana matkustajalle sattunut vahinko.....	36
4.9.	Tuotevastuulain mukaiset vahingot	37
5.	Korvausten vastaavuus eri korvausjärjestelmissä	39
5.1.	TyTA-korvauksia vastaavat korvaukset	39
5.2.	Työtapaturma- ja ammattitautivakuutukseen kuulumattomat korvauslajit.....	45
6.	TAKAUTUMISOIKEUDEN VANHENTUMINEN	46

1. Yleistä

Tapaturmavakuutuskeskus (TVK) antoi vuonna 2017 ohjeen takautumisoikeudesta työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksessa. Tämä ohje korvasi vuonna 2008 annetun ohjeen tapaturmavakuutuslain mukaisesta takautumisoikeudesta.

Takautumisoikeutta koskeva ohjeistus on jälleen vuoden 2018 aikana tarkistettu ja päivitykset vastaavat vuoden 2019 alun tilannetta.

Työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksesta (lyhenne TyTA-vakuutus) säädetään 1.1.2016 voimaan tulleessa työtapaturma- ja ammattitautilaissa (lyhenne TyTAL). TyTA-vakuutus on ensisijainen korvausjärjestelmä muihin korvausjärjestelmiin nähden, joten vahinkoasia käsitellään ja korvataan aina ensin työtapaturmana.

Vahingoittunut voi saada korvauksia tapaturmakorvausten lisäksi saman tapaturman johdosta myös muun korvausjärjestelmän perusteella esimerkiksi siinä tapauksessa, että työtapaturma on samalla liikennevahinko tai potilasvahinko, tai korvausvelvollisuus perustuu vahingonkorvauslakiin. Tällöin muut korvausjärjestelmät ottavat omien sääntöjensä mukaisesti huomioon korvausta laskettaessa TyTAL:n perusteella maksetut korvaukset. Käytännössä muu korvausjärjestelmä tulee kyseeseen silloin, kun sen perusteella maksettava korvaus on tapaturmakorvausta suurempi tai siitä maksetaan sellaisia korvauksia, joita TyTAL:n mukaan ei korvata.

TyTAL 270 §:ssä säädetään vakuutuslaitoksen takautumisoikeudesta. Sen mukaan vakuutuslaitoksella, joka on maksanut vahingosta korvausta, on oikeus saada maksamansa korvaus siltä, joka on korvausvastuussa vahingoittuneelle vahingonkorvauslain tai muun lain nojalla. Takautumiskorvaus voi olla enintään sen suuruinen, mitä korvausvastuussa oleva olisi velvollinen korvaamaan vahingoittuneelle.

TyTAL 270 §:n 2 momentin mukaan takautumisoikeutta ei kuitenkaan ole sellaista työnantajaa kohtaan, jonka ottamasta tämän lain mukaisesta vakuutuksesta vahinko on korvattu, ellei työnantaja ole aiheuttanut vahinkoa tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella. Tätä sovelletaan myös valtioon vahingoittuneen työnantajana. Lisäksi 3 momentissa säädetään, ettei takautumisoikeutta

ole myöskään luonnollista henkilöä kohtaan, ellei henkilö ole aiheuttanut vahinkoa tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella.

Takautumisoikeuden periaatteet koskevat TyTAL:n ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (lyhenne MATAL) pakollisten vakuutusten lisäksi soveltuvien osien TyTAL 187 §:n ja MATAL 116 §:n mukaisia vapaaehtoisia vakuutuksia.

2. Liikennevahinko ja raideliikennevahinko

2.1. Liikennevahingon määritelmä

Uudistettu liikennevakuutuslaki (LVL) tuli voimaan 1.1.2017. Sen 2 §:n 6 kohdassa määritellään liikennevahingolla tarkoitettavan ajoneuvon liikenteeseen käyttämisestä aiheutunutta henkilö- tai esinevahinkoa.

2.1.1. Moottoriajoneuvot

Liikennevakuutuslain ja -asetuksen tarkoittamia vakuutettavia moottoriajoneuvoja ovat esimerkiksi henkilöautot, moottoripyörät, mopot, traktorit, moottorikelkat, moottorityökoneet sekä hinattavat ajoneuvot. Myös trukille on otettava liikennevakuutus, jos sen suurin rakenteellinen nopeus on yli 15 km/h tai se on rekisteröitävä. Niin ikään liikennevakuutettavia ajoneuvoja ovat mönkijät, mopoautot, invamopot ja sähköpyörätuolit.

LVL 8 §:n mukaan liikennevakuutusta ei tarvitse ottaa

- 1) sellaiselle moottorityökoneelle tai traktorille, jota ei tarvitse rekisteröidä ja jonka suurin rakenteellinen nopeus on enintään 15 km/h;
- 2) leikkuupuimurille tai muulle sadonkorjuuseen tarkoitetulle maatalatalouden moottorityökoneelle, jota ei tarvitse rekisteröidä;
- 3) perävaunulle, jota ei tarvitse rekisteröidä;

- 4) sellaiselle yksinomaan lapsen kuljetettavaksi tarkoitetulle ajoneuvolle, jota ei tarvitse rekisteröidä;
- 5) sellaiselle yksinomaan vammaisten käyttöön tarkoitetulle sähköpyörätuolille tai muulle vastaavalle kevytrakenteiselle ajoneuvolle, jota ei tarvitse rekisteröidä;
- 6) ajoneuvolle, jota ei tarvitse rekisteröidä, eikä ajoneuvoa käytetä liikenteessä;
- 7) ajoneuvolle, jonka omistaja tai haltija on Suomen valtio;
- 8) ajoneuvolle, jonka aiheuttamasta liikennevahingosta vastaa jokin muu valtio tai sen korvauselin;
- 9) ajoneuvolle, joka on poistettu liikennekäytöstä eikä ajoneuvoa käytetä liikenteessä;
- 10) ajoneuvolle, joka on poistettu lopullisesti liikennekäytöstä.

Ajoneuvon omistajalla ja haltijalla on kuitenkin oikeus vakuuttaa 6, 7 ja 9 kohdassa tarkoitettu ajoneuvo.

Liikennevakuutuskeskus (LVK) korvaa Suomessa sattuneen liikennevahingon, joka on aiheutunut sellaisen ajoneuvon liikenteeseen käyttämisestä, jonka pysyvä kotipaikka on Suomessa ja jolle ei 8 §:n 1—5 kohdan mukaan tarvitse ottaa liikennevakuutusta.

LVK korvaa myös Suomessa sattuneen liikennevahingon, jonka on aiheuttanut sellainen ajoneuvo, jonka pysyvä kotipaikka on muussa ETA-valtiossa kuin Suomessa ja jota varten ei ole velvollisuutta ottaa vakuutusta kyseisessä valtiossa.

2.1.2. Moottoriajoneuvon liikenteeseen käyttäminen

Vahingon korvaaminen liikennevakuutuksesta edellyttää, että kyse on ajoneuvon liikenteeseen käyttämisestä. Ajoneuvon katsotaan olevan liikenteessä, kun sitä käytetään henkilön tai tavaran kuljettamiseen tiellä tai sen ulkopuolella, tai se on muutoin liikenteessä, esimerkiksi pysäköitynä. Kuljettajan tai matkustajan ajoneuvon nouseminen tai siitä poistuminen katsotaan vakiintuneesti moottoriajoneuvon liikenteeseen käyttämiseksi. Samoin liikenteeseen käyttämisestä on kyse silloin, kun ajoneuvolla lähdetään liikkeelle (esim. ajoneuvon työntäminen tai sen käynnistäminen).

Kuorman pakkaamiseen tai purkamiseen liittyvät toimenpiteet ovat ajoneuvon liikenteeseen käyttämisestä. Niiden tai muun työsuorituksen aikana sattuneiden vahinkojen korvattavuutta on

kuitenkin rajoitettu. LVL 42 §:n mukaan korvausta liikennevahingosta ei makseta, kun vahinko on aiheutunut kuormauksen, kuorman purkamisen tai muun työsuorituksen aikana

- 1) ajoneuvon ollessa liikkumattomana ajoneuvon omistajalle, kuljettajalle tai muulle henkilölle, joka suorittaa tässä tarkoitettua työtä; eikä
- 2) työsuorituksen kohteena olevalle omaisuudelle tai tähän toimintaan osalliselle toiselle ajoneuville.

Näissä tilanteissa ei siis ole takautumisoikeutta, vaikka kysymyksessä on liikennevahinko.

LVL 1 §:n mukaan moottoriajoneuvo ei ole laissa tarkoitettussa liikenteessä, kun

- 1) sitä käytetään liikenneväylistä erillään olevassa paikassa olennaisesti muuhun tarkoitukseen kuin henkilöiden tai tavarankuljettamiseen;
- 2) se on säilytettävänä, korjattavana, huollettavana tai pestävänä liikenneväylistä erillään olevassa paikassa;
- 3) sitä käytetään liikenteestä eristetyllä alueella kilpailu- tai testaustarkoituksiin tai kilpailuun välittömästi liittyvään harjoitteluun.

Ajoneuvon korjaustoimenpiteiden osalta on erotettava matkan jatkamiseen liittyvät vähäiset työt ja ajoneuvon varsinainen korjaus. Jos esimerkiksi auton rengas puhkeaa ja se vaihdetaan, on renkaan vaihdon yhteydessä sattunut vahinko yleensä liikennevahinko.

Liikennevahinkolautakunta on antanut 13.11.2001 ja 26.10.2007 ohjeet LVL 1 §:n 3 kohdan soveltamisesta (kumotun lain 2 §:n 4 kohta). Niiden mukaan lainkohta edellyttää eristämistä ja käyttötarkoituksen täyttymistä samanaikaisesti. Liikenteestä eristetyksi alue katsotaan silloin, kun se on suljettu aitauksella tai muutoin konkreettisesti sekä silloin, kun jatkuva aukoton vartiointi estää muun liikenteen ja ulkopuolisten pääsyn alueelle. Käytännössä esimerkiksi motocross-radat ovat harvoin LVL:n tarkoittamalla tavalla eristettyjä alueita edes kilpailujen aikana. Useat moottori- ja kartingradat tai varikkoalueet eivät täytä eristämiskaavoituksia.

Eristäminen tulee tehdä niin tehokkaasti, ettei alueelle voi päästä liikennettä. Liikenteeksi

katsotaan myös kevyt liikenne eli jalankulkijat ja pyöräilijät. Eristäminen voidaan tehdä rakenteellisin ratkaisuin tai valvonnalla taikka näitä yhdistämällä. Eristämisessä käytettäviä rakenteita voivat olla aita, tiheä, likimain läpitunkematon kasvillisuus (esim. orapihlaja-aita) tai maaston muodostava este, kuten jyrkänne tms. Sen sijaan esimerkiksi metsään, pellolle tai jäälle rakennetulle radalle johtavan tien katkaiseminen liikenteeltä ei täytä eristämiseen asetettuja vaatimuksia, koska ainakin jalankulkijat voivat päästä radalle ympäröivän metsän, pellon tai jään kautta.

Pelkkä lippusiiman asettaminen radan ympärille ei yksin täytä eristämisen vaatimuksia. Lippusiiman asettaminen ja rataolosuhteiden edellyttämä riittävän tehokas valvonta voivat kuitenkin yhdessä täyttää eristämisen vaatimukset. Valvojien täytyy olla toisiinsa nähden lähituntumaan sijoittuneina niin, että heillä on käytännössä riittävät mahdollisuudet estää tehokkaasti liikenteen pääsy eristettävälle alueelle.

LVL:ssa tarkoitettua liikenteeseen käyttämistä on motocross- ja ratamoottoripyörien yms. käyttäminen alueella, jota ei ole eristetty LVL:n tarkoittamalla tavalla. Kyseessä olevia moottoriajoneuvoja varten on otettava liikennevakuutus, ja vahingot korvataan liikennevahinkoina.

Kilpailu- harjoitus- tai kokeilutarkoituksessa käytettävä ajoneuvo voidaan jättää vakuuttamatta vain, kun käyttö rajoittuu edellä kerrotulla tavalla eristetyille ja vartioidulle alueelle, josta ajoneuvo siirretään lastina pois.

TyTAL 25 luvun mukaisissa vapaa-ajan vakuutuksissa on TyTAL:ssa rajoituksia vapaa-ajalla sattuneiden liikennevahinkojen korvaamisessa. Jos vakuutuslaitos on evännyt korvauksen sillä perusteella, että kyseessä on ollut vapaa-ajalla sattunut liikennevahinko, tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta (Tamlu) on joissakin valitusasioissa poistanut valituksenalaisen päätöksen. Tamlu on tällöin velvoittanut vakuutuslaitoksen ennen päätöksen antamista pyytämään LVL:ia soveltavan laitoksen, yhdistyksen tai viranomaisen ratkaisun siitä, onko kysymyksessä ollut LVL:n tarkoittama liikennevahinko. Käytännössä on tarkoituksenmukaista pyytää epäselvissä tapauksissa lausunto vahingonaiheuttajan vakuutuslaitokselta tai, jos ajoneuvolla ei ole liikennevakuutusta, LVK:lta.

2.1.3. Henkilövahinkojen korvaaminen

Kun kyseessä on yhden moottoriajoneuvon aiheuttama liikennevahinko, liikennevakuutuksen perusteella korvataan moottoriajoneuvossa olleiden henkilövahingot sekä ulkopuolisten henkilö- ja omaisuusvahingot. Nämä vahingot korvataan tuottamuksesta riippumattoman vastuun (ns. ankara vastuu) perusteella. Tämä tarkoittaa sitä, että vahingon korvaaminen ei edellytä vahingonaiheuttajan virhettä tai laiminlyöntiä. (Takautumisoikeudesta kuljettajan osalta ks. kappale 2.2.)

Moottoriajoneuvojen välisissä kolareissa vahingot korvataan toisen osapuolen liikennevakuutuksesta vain, jos kolari on johtunut toisen moottoriajoneuvon omistajan, haltijan, kuljettajan tai matkustajan tuottamuksesta tai ajoneuvon liikennesääntöjen vastaisesta kulusta tai sijainnista tai ajoneuvon puutteellisesta kunnosta. Ajoneuvossa matkustajana olleen henkilön vahinko korvataan aina. (LVL 33 §)

Tuntemattomaksi jääneen ajoneuvon ja vakuuttamattoman moottoriajoneuvon aiheuttaman liikennevahingon korvaa LVK. LVL 46 §:n perusteella vakuuttamattoman ajoneuvon omistaja tai haltija ei kuitenkaan saa korvausta henkilövahingoistaan. Myöskään vakuuttamattoman ajoneuvon kuljettaja (muu kuin omistaja/haltija) ei saa korvausta, mikäli hän on tiennyt ajoneuvon olevan vakuuttamaton.

2.1.4. Kansainväliset liikennevahingot

Oikeus korvaukseen Suomessa tai muualla Euroopan talousalueella aiheutuneesta liikennevahingosta ratkaistaan yleensä vahingon tapahtumamaan lainsäädännön mukaisesti. Liikenteeseen käyttämisen käsite ja vastuuperuste määräytyvät tapahtumamaan lainsäädännön mukaisesti.

Vihreä kortti on kansainvälinen todistus voimassa olevasta liikennevakuutuksesta. Vihreän kortin antaa liikennevakuutuksen myöntänyt vakuutusyhtiö. Vihreä kortti on todiste ulkomaisille rajaviranomaisille voimassa olevasta liikennevakuutuksesta, ja se on esitettävä liikennevahingon yhteydessä. Kaikki ETA-maat ovat liittyneet vihreän kortin järjestelmään.

Lisäksi lähes kaikki muut Euroopan valtiot, Venäjä sekä osa Välimeren ja Lähi-idän maista kuuluvat vihreän kortin järjestelmän piiriin. Edellä mainituissa maissa liikennevakuutuskorvaukset määräytyvät yksinomaan tapahtumamaan säännösten mukaan. Jos ajoneuvolla ei ole voimassa olevaa vihreää korttia, rajalla on ostettava ao. maan liikennevakuutus eli ns. rajavakuutus.

EU- ja ETA-maiden sekä vihreän kortin sopimusjärjestelmään kuuluvien maiden liikennevakuutukset ovat pääsääntöisesti tuottamusvastuuseen perustuvia vastuuvakuutuksia. Poikkeuksena tästä ovat Suomen, Ruotsin ja Norjan liikennevakuutusjärjestelmät, joiden korvausvastuu perustuu tuottamuksesta riippumattomaan ankaraan vastuuseen moottoriajoneuvon liikenteeseen käyttämisen perusteella.

Takautumisoikeus ratkaistaan pääsääntöisesti liikennevahingon tapahtumamaan lainsäädännön mukaan.

Ulkomaisten moottoriajoneuvojen Suomessa aiheuttamat vahingot

LVL 32 §:n 4 momentin mukaan LVK on ensisijaisessa vastuussa sellaisen ajoneuvon, jonka pysyvä kotipaikka on muualla kuin Suomessa, Suomessa aiheuttamasta liikennevahingosta.

Suistumisonnettomuuksissa vahingoittuneen ajoneuvon kuljettajalle ei makseta korvauksia liikennevakuutuksesta, ellei ajoneuvo ole kotoisin Ruotsista tai Norjasta (kuljettajapaikkasuoja ja vastavuoroisuusperiaate). On huomattava, että ulkomaisen ajoneuvon matkustajan henkilövahinkoja ei välttämättä korvata LVL:n mukaan. Sovellettava laki määräytyy kansainvälisten yksityisoikeudellisten normien mukaisesti.

Ajoneuvojen yhteentörmäyksessä ei korvauksia makseta syylliselle osapuolelle, ellei ajoneuvo ole kotoisin Ruotsista tai Norjasta. Yhteenajoon syyttömän ajoneuvon kuljettaja saa korvaukset vastapuolen liikennevakuutuksesta. Kumman tahansa osallisen ajoneuvon matkustajana ollut saa korvaukset henkilövahingosta, joko kyseisen ajoneuvon tai vastapuolen liikennevakuutuksesta.

LVK tai sen hyväksymä vihreän kortin järjestelmän edustaja käsittelee vahingon Suomen lainsäädännön mukaisesti, ja mikäli ulkomainen osapuoli todetaan syylliseksi, LVL:n mukaiset korvaukset suoritetaan vahingoittuneelle. Poikkeuksena kuitenkin on, että ulkomaisen ajoneuvon

(pois luettuna Ruotsi ja Norja) omistajalla tai kuljettajalla ei ole oikeutta korvaukseen Suomessa sattuneesta vahingosta kuljettamansa ajoneuvon liikennevakuutuksesta. Vihreän kortin järjestelmään kuuluvissa vahingoissa LVK tai sen hyväksymä järjestelmän edustaja toimii ulkomaisen vakuutusyhtiön lukuun ja perii vastuussa olevalta ulkomaiselta vakuutusyhtiöltä takaisin vahingosta maksetut korvaukset.

LVL 43 §:n mukaan LVK korvaa Suomessa sattuneen liikennevahingon, jonka on aiheuttanut sellainen ajoneuvo, jonka pysyvä kotipaikka on muussa ETA-valtiossa kuin Suomessa ja jota varten ei ole velvollisuutta ottaa vakuutusta kyseisessä valtiossa.

Ulkomailla sattuvat liikennevahingot

Suomessa myönnetty liikennevakuutus on voimassa koko ETA-sopimusalueella. Vakuutus on myös voimassa läpikuljettavalla alueella muussa kuin vihreä kortti -järjestelmään kuuluvassa valtiossa, kun kysymys on välittömästä matkasta ETA-valtiosta toiseen ETA-valtioon. (LVL 13 §)

LVL 13 §:n 4 momentin mukaan liikennevakuutukseen sisältyy paremman vakuutuksen periaate: vahingoittunut voi valita kahdesta vaihtoehtoisesta korvauskokonaisuudesta sen, joka on parempi. Liikennevahinkoon syyllystynyt suomalainen autoilija voi ETA-maissa valita, käyttääkö oman ajoneuvon liikennevakuutusta, joka kattaa myös ajoneuvon kuljettajan ja omistajan mahdolliset henkilövahingot. Näistä vahingoista TyTA-vakuutuksella ei ole takautumisoikeutta.

Vahinkoa kärsinyt, jonka kotipaikka on Suomessa, voi esittää LVK:lle korvausvaatimuksen liikennevahingosta, joka on sattunut muussa ETA-valtiossa tai vihreä kortti -järjestelmään kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa ja se on aiheutunut sellaisen ajoneuvon liikenteeseen käyttämisestä, jolla on pysyvä kotipaikka muussa ETA-valtiossa kuin Suomessa, eikä korvausvelvollista vakuutusyhtiötä saada selville kahden kuukauden kuluessa vahingon tapahtumisesta. (LVL 45 §)

Jos liikennevahinko on sattunut ulkomailla, sen korvaamiseen sovelletaan tapahtumamaan lainsäädäntöä. TyTA:n takautumisoikeus voi olla rajoittunut. Lisätietoa liikennevakuutuksesta ja korvauksista: Liikennevakuutuskeskus www.lvk.fi.

2.2. Takautumisoikeus liikennevakuutukseen

Jos työtapaturma on samalla liikennevahinko, TyTA-vakuutuslaitoksella on oikeus saada maksamansa korvaukset takaisin liikennevakuutuksesta seuraavin periaattein.

Takautumisoikeus syntyy silloin, kun vahingoittunut on oikeutettu korvauksiin liikennevakuutuksen perusteella.

LVL 36 §:n mukaan, jos ajoneuvon omistajalla, haltijalla tai kuljettajalla on oikeus saada omistamansa tai kuljettamansa ajoneuvon liikenteeseen käyttämisestä aiheutuneesta henkilövahingosta korvausta TyTAL:n, MATAL:n tai urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain nojalla, korvataan mainitun ajoneuvon liikennevakuutuksesta vain se osa vahingosta, jota ei korvata edellä mainittujen lakien mukaan. Syyllisen ajoneuvon kuljettajalle, omistajalle tai haltijalle em. lakien perusteella maksetuista korvauksista ei ole takautumisoikeutta syyllisen ajoneuvon liikennevakuutukseen. Näin siinäkin tapauksessa, että omistaja ja haltija olisivat olleet vain matkustajina syyllisessä ajoneuvossa.

TyTA:lla on yleensä takautumisoikeus esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

- matkustaja vahingoittuu liikennevahingossa;
- kuljettaja tai omistaja vahingoittuu liikennevahingossa (kolarissa) ja vastapuoli on syyllinen onnettomuuteen (takautumisoikeus on vastapuolen liikennevakuutukseen);
- jalankulkija tai pyöräilijä vahingoittuu liikennevahingossa, vaikka hän on itse aiheuttanut vahingon;
- matkustaja nousee ajoneuvon tai poistuu sieltä ja loukkaantuu siinä yhteydessä (esim. hänen sormensa jää ajoneuvon oven tai takaluukun väliin tai hän välittömästi autosta poistuttaessa liukastuu);
- matkustaja vahingoittuu esim. ajoneuvoa työntäessään (ajoneuvo on liikkumattomana tai sillä lähdetään liikkeelle);
- matkustaja korjaa ajoneuvoa matkan jatkamiseksi (esim. vaihtaa auton puhjenneen renkaan) ja tässä yhteydessä vahingoittuu tai

- vahinko sattuu kuormauksen, kuorman purkamisen tai muun työsuorituksen kestäessä moottoriajoneuvon ollessa liikkumattomana, ja vahinko kohdistuu henkilöön, joka ei ole suorittanut tässä tarkoitettua työtä.

2.3. Takautumisoikeuden toteuttaminen liikennevahingoissa

Kun liikenneonnettomuudessa on osallisena vain yksi moottoriajoneuvo, takautumisvaatimus esitetään moottoriajoneuvon liikennevakuutusyhtiölle. Jos vahingoittunut on ollut jalankulkija tai polkupyöräilijä, vaatimus esitetään moottoriajoneuvon liikennevakuutusyhtiölle syyllisyydestä riippumatta.

Jos kyse on kahden tai useamman moottoriajoneuvon välisestä kolarista, vaatimus kohdistetaan lähtökohtaisesti vahinkoon syyllisen moottoriajoneuvon liikennevakuutusyhtiöön. Jos vahingoittunut on moottoriajoneuvon kuljettaja, ja hän on syyllinen liikennevahingon sattumiseen, takautumisoikeutta ei ole tämän ajoneuvon liikennevakuutukseen. Syyllisyyskysymyksen ratkaisee aina liikennevakuutusyhtiö tai viime kädessä oikeus; TyTA-vakuutuslaitos ei ota kantaa syyllisyyskysymykseen. TyTA-vakuutuslaitos ei voi myöskään pyytää LVK:lta lausuntoa syyllisyyskysymyksestä.

Jos vahingoittunut on ollut matkustajana, voidaan takautumisvaatimus kohdistaa moottoriajoneuvon omistajan liikennevakuutusyhtiöön. Näin menetellään silloinkin, kun moottoriajoneuvon omistaja on ollut kuljettajana ja kuljettaja on syyllinen liikennevahinkoon.

Tuntemattoman tai vakuuttamattoman moottoriajoneuvon aiheuttamien liikennevahinkojen osalta takautumisvaatimukset käsittelee LVK.

Jos liikennevahingon on Suomessa aiheuttanut ulkomainen moottoriajoneuvo, takautumisvaatimus esitetään LVK:lle tai sen hyväksymälle vihreän kortin järjestelmän edustajalle. Jos liikennevahinko on sattunut ulkomailla, takautumisvaatimus voidaan esittää suoraan vastuussa olevalle ulkomaiselle vakuutusyhtiölle tai tämän suomalaiselle korvausedustajalle tai LVK:lle.

Vakuuttamisvelvollisuudesta vapautettujen ajoneuvojen (esimerkiksi leikkuupuimuri tai muu moottorityökone) aiheuttamien vahinkojen osalta takautumisvaatimukset kohdistetaan 1.1.2017 lähtien LVK:lle. Tätä aiemmin sattuneet vahingot korvasi Valtiokonttori. Takautumisvaatimuksen yhteydessä ajoneuvosta tulee antaa tekninen selvitys, josta on ilmentävä ajoneuvon rakenteellinen nopeus ja se, kenen omistuksessa ajoneuvo on.

Takautumisoikeuden toteuttamiseksi liikennevakuutusyhtiöön on toimitettava:

- yksilöity takautumisvaatimus;
- kopiot takautumisasian ratkaisemiseksi tarvittavista asiakirjoista (esim. tapaturmailmoitus ja esitutkintapöytäkirja);
- kopiot lääketieteellisistä selvityksistä;
- ansiotiedot sekä
- sairaanhoitokustannusten osalta erottelu asiakasmaksuosuudesta ja täyskustannusmaksuosuudesta.

Myöhemmin samasta tapaturmasta tehtävien vaatimusten yhteydessä TyTA-vakuutuslaitos lähettää mahdolliset uudet takautumisoikeuden toteuttamiseen vaikuttavat lääketieteelliset selvitykset liikennevakuutusyhtiölle.

Kopioita maksetuista laskuista tms. ei tarvitse toimittaa liikennevakuutusyhtiölle, vaan se pyytää tarvittaessa kopioita erikseen.

Jos takautumisvaatimuksen kohteena olevaa korvausta maksetaan toistaiseksi (esim. tapaturmaeläke, haittaraha yms.), TyTA-vakuutuslaitoksen tulee ilmoittaa, jos jatkuvassa maksatuksessa oleva korvaus muuttuu.

Jos TyTA-vakuutuslaitos on esittänyt takautumisvaatimuksen liikennevakuutusyhtiölle ja vaatimuksen perusteena olevasta päätöksestä valitetaan, siitä on ilmoitettava liikennevakuutusyhtiölle.

Liikennevakuutusyhtiö ilmoittaa puolestaan TyTA-vakuutuslaitokselle, mikäli asian käsittely viivästyy esimerkiksi sen johdosta, että asia käsitellään liikennevahinkolautakunnassa tai oikeudessa.

Vahingoittuneella voi olla oikeus lisäkorvaukseen liikennevakuutuksesta, vaikka kysymyksessä on sellainen omistajan tai kuljettajan aiheuttama liikennevahinko, jossa TyTA-vakuutuksesta suoritettujen korvausten osalta ei ole takautumisoikeutta. Vahingoittunut tulee ohjata hakemaan mahdollisia korvauksia liikennevakuutuksesta.

2.4. Raideliikennevahinko

Työtapaturmaan voi olla osallisena esimerkiksi juna, raitiovaunu tai metro. Jos raideliikennevahinko on raideliikennevastuulain perusteella korvattava, TyTAL:n perusteella korvausta suorittaneella vakuutuslaitoksella on raideliikenteen harjoittajaan nähden takautumisoikeus.

Raideliikennelainsäädännössä on menossa kokonaisuudistus, joka on tuonut mukanaan uutta termistöä ja uusia toimijoita. Osana kokonaisuudistusta vuoden 2019 alusta on tullut voimaan raideliikennelaki (1302/2018), jonka tarkoituksena on mm. edistää raideliikennettä ja sen turvallisuutta ja rautatiejärjestelmän yhteentoimivuutta sekä rataverkon tehokasta käyttöä. Raideliikennelain 182 §:ssä säädetään vakuuttamisvelvollisuudesta ja 183 §:ssä vahinkojen korvaamisesta.

Raideliikennelain 182 §:n mukaan rautatieliikenteen harjoittajalla on oltava voimassa oleva riittävä vastuuvakuutus tai muu sitä vastaava järjestely kalustoyksikön käyttämisestä rataverkolla toiselle aiheutuneen sellaisen vahingon varalle, josta se on lain tai sopimuksen perusteella vastuussa. Vakuutuksen tai muun sitä vastaavan järjestelyn riittävyttä arvioitaessa on otettava huomioon harjoitettavan toiminnan luonne ja laajuus sekä toiminnasta aiheutuvat riskit. Vakuutuksen on oltava voimassa koko sinä aikana, jolloin toimintaa harjoitetaan.

Raideliikennelain 4 § määritelmien 32) –kohdan mukaan rautatieliikenteen harjoittajalla rautatieyritystä, yritystä, joka tekee rataverkolla radan rakennus- ja kunnossapitotöitä ja harjoittaa

siten liikennöintiä rataverkolla, museoliikenteen harjoittajaa, muuta kuin päätoimenaan liikennöivää yritystä tai yhteisöä ja liikennöivää rataverkon haltijaa.

Raideliikennelain 183 §:n mukaan raideliikennejärjestelmässä aiheutuneiden henkilö- ja esinevahinkojen korvaamisesta säädetään **raideliikennevastuulaissa (113/1999)**.

Raideliikennevastuulakiin ei ole tehty raideliikennelain säätämisen yhteydessä muutoksia.

Raideliikennevastuulakia sovelletaan kaikenlaiseen raideliikenteeseen, kuten esimerkiksi juna-, raitiovaunu- tai metroluikenteeseen. Lisäksi laki koskee raideliikenteeseen käytettävän väylän, raiteen tai laitteen viasta tai kunnosta tai raideliikenteen ohjauksessa tapahtuneesta virheestä johtuvaa vahinkoa. Raideliikennevastuulain mukaisella **raideliikenteen harjoittajalla** tarkoitetaan raidekulkuneuvon omistajaa, haltijaa ja sitä, joka käyttää raidekulkuneuvoa liikenteeseen.

Radanpitäjä on se, joka omistajan tai haltijana ylläpitää raideliikenteeseen käytettäviä väyliä, raiteita tai laitteita tai joka ohjaa raideliikennettä.

Raideliikenteen harjoittaja on vahingoista ns. ankarassa vastuussa. Ankaraa vastuuta on kuitenkin rajoitettu silloin, kun vahinko kohdistuu moottoriajoneuvoon tai siinä olleeseen henkilöön tai omaisuuteen tai raidealueella valvonnatta olleeseen muuhun eläimeen kuin poroon. Korvausvastuu edellyttää näissä yhteentörmäysvahingoissa, että vahinko on aiheutunut

- 1) raideliikenteen harjoittajan omasta tai sen palveluksessa olevan henkilön tai raidekulkuneuvon matkustajan tahallisuudesta tai huolimattomuudesta;
- 2) siitä, että raidekulkuneuvon kulku tai sijoitus oli liikennesääntöjen vastainen;
- 3) siitä, että raidekulkuneuvo tai raideliikenteeseen käytettävä väylä, raide tai laite oli viallinen tai puutteellisessa kunnossa; tai
- 4) virheestä raideliikenteen ohjauksessa.

Myös raideliikenteeseen liittymätön ylivoimainen tapahtuma vapauttaa korvausvastuusta. Niin ikään vastuuta voi rajoittaa vahingoittuneen oma myötävaikutus (ks. tarkemmin kohta 5).

Raideliikenteen harjoittaja on velvollinen korvaamaan vahingon, joka aiheutuu raidekulkuneuvon käyttämisestä raideliikenteeseen. Jos raidekulkuneuvon omistaja on luovuttanut toiselle oikeuden

käyttää raidekulkuneuvoa, omistaja, haltija ja se, joka on käyttänyt raidekulkuneuvoa raideliikenteeseen, vastaavat yhteisvastuullisesti vahingosta.

Radanpitäjä on velvollinen korvaamaan vahingon, joka on aiheutunut raideliikenteeseen käytettävästä viallisesta tai puutteellisesta kunnossa olevasta väylästä, raiteesta tai laitteesta taikka virheestä raideliikenteen ohjauksessa.

Valtion ratojen radanpitäjänä on vuoden 2019 alusta Väylävirasto (entinen Liikennevirasto). Väylävirasto valtion rataverkon haltijana vastaa valtion rataverkon rakentamisesta, ylläpidosta, ratakapasiteetin jakamisesta ja liikenteenohjauksesta. Väylävirasto hankkii kuitenkin liikenteen ohjauspalvelut Finrail Oy:ltä, joka on liikenne- ja viestintäministeriön omistajaohjauksessa oleva valtionyhtiö. Vuoden 2019 alusta aloitti myös valtion kokonaan omistama liikenteenohjauskonserni Traffic Management Finland Group, johon kuuluvat tytäryhtiöt raideliikenteen Finrail Oy, ilmailun Air Navigation Services Oy, meriliikenteen Vessel Traffic Services Finland Oy ja tieliikenteen Intelligent Traffic Management Finland Oy. Muutokset perustuvat uudistettuun raideliikennelainsäädäntöön (mm. raideliikennelaki 1302/2018)

Myös esimerkiksi teollisuusyritykset tai kunnat voivat olla radanpitäjiä. Tällä hetkellä Suomessa toimii neljä rautatieyritystä. Liikenne- ja viestintäministeriö on myöntänyt viimeksi heinäkuussa 2012 VR-Yhtymä Oy:lle toimiluvan rautateiden henkilö- ja tavaraliikenteen harjoittamista varten koko rataverkolla.

Helsingin raitiovaunu- ja metrolinnoituksen osalta radanpitäjä on Helsingin kaupunki.

Jos vahinko on sattunut VR:n junaliikenteessä, korvausasiat hoidetaan VR:n kautta. Jos vahinko on sattunut Helsingin raitiovaunu- tai metrolinnoituksessa, korvaajana on Helsingin kaupunki. Näille tahoille osoitetaan myös takautumisvaatimukset. Jossain esimerkiksi vahingoittunut on ollut jalankulkija tai pyöräilijä, ja toisena osapuolena on ollut raitiovaunu, takaisinsaantivaatimus osoitetaan Helsingin kaupungille.

3. Potilasvahinko

3.1. Potilasvahingon määritelmä

Potilasvahinkolain (lyhenne PotVahL) 1 ja 2 §:n mukaan Suomessa annetun terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä potilaalle aiheutunut henkilövahinko korvataan potilasvakuutuksesta.

Hoitovahinko on henkilövahinko, joka on todennäköisesti aiheutunut tutkimuksesta, hoidosta tai muusta vastaavasta käsittelystä taikka sellaisen laiminlyönnistä. Muulla vastaavalla käsittelyllä tarkoitetaan esimerkiksi rokottamista tai veren- tai elimenluovutusta.

Hoitovahingoksi hyväksymisen edellytyksenä on, että kokenut terveydenhuollon ammattihenkilö olisi menetellyt toisin ja siten todennäköisesti välttänyt vahingon.

Hoitovahinkona voidaan korvata myös lääkkeen virheellisestä määräämisestä tai antamisesta aiheutunut vahinko.

Sairaanhoitolaitteen tai -välineen viasta aiheutunut henkilövahinko korvataan riippumatta siitä olisiko vahinkoa voitu välttää. Tällaisia laitteita ovat esimerkiksi leikkausinstrumentit ja tutkimuspöydät. Sen sijaan potilaalle pysyvästi tarkoitetut tuotteet (esimerkiksi proteesit) eivät ole näitä laitteita.

Tutkimuksen, hoidon tai muun vastaavan käsittelyn yhteydessä alkaneesta **infektiosta** potilaalle aiheutunut henkilövahinko korvataan, jollei potilaan ole siedettävä vahinkoa. Tässä siedettävyyssarvioinnissa otetaan huomioon toisaalta infektion ennakoitavuus ja toisaalta aiheutuneen vahingon vakavuus, jota verrataan hoidettavana olleen sairauden tai vamman laatuun ja vaikeusasteeseen sekä potilaan muuhun terveydentilaan.

Potilaalle aiheutunut tapaturmainen vahinko korvataan, jos **tapaturma** on sattunut tutkimus- tai hoitotoimenpiteen taikka muun vastaavan toimenpiteen yhteydessä. Myös sairaankuljetuksen aikana sattuneet tapaturmat ovat korvattavia. Korvattavia tapaturmavahinkoja ovat esimerkiksi putoaminen tutkimuspöydältä tai tapaturma, joka aiheutuu hoitotuolin yllättävästä rikkoutumisesta.

Sen sijaan esimerkiksi sairaalan käytävällä kuljettaessa tapahtuneita kaatumisia tai vuoteesta putoamisia ei korvata, ellei vahinko ole hoitovahinkona korvattava sen vuoksi, että potilaan asianmukainen valvonta tai avustaminen on laiminlyöty.

Potilasvahinkoina korvataan hoituhuoneiston tai -laitteiston **palosta taikka muusta vastaavasta hoituhuoneiston tai -laitteiston vahingosta** aiheutunut henkilövahinko. Korvattavuuden edellytyksenä on näissä tapauksissa, että vahinko on luonteeltaan äkillinen. Esimerkiksi sairaaloiden homevauriot eivät ole sillä tavoin äkillisiä, että homeelle altistumisesta aiheutuvat sairaudet olisivat korvattavissa tällaisena vahinkona.

Potilasvahingosta on kyse myös silloin, kun **apteekissa on tapahtunut virhe lääkettä luovutettaessa**. Tässä tarkoitetaan tilanteita, joissa lääkärin määräämä resepti on kyllä ollut asianmukainen, mutta apteekki tulkitsee reseptiä virheellisesti esimerkiksi niin, että se luovuttaa vahingossa väärää tai väärää vahvuutta olevaa lääkettä. PotVahL:n soveltamisalaan eivät kuitenkaan kuulu ilman reseptiä myytävien lääkkeiden luovutusvirheet. (Lääkevahingosta muilta osin ks. kohta 3.4.)

Tutkimuksesta, hoidosta tai muusta käsittelystä aiheutunut **kohtuuton vahinko** voidaan korvata siitä riippumatta, olisiko vahinko ollut vältettävissä. Edellytyksenä kuitenkin on, että seurauksena on ollut joko pysyvä vaikea sairaus tai vamma (sairaus tai vamma on lain tarkoittamalla tavalla vaikea, kun se vastaa vähintään haittaluokkaa 7–8) tai kuolema. Vahingon kohtuuttomuutta arvioitaessa otetaan huomioon vahingon vakavuus, tutkittavan tai hoidettavan sairauden tai vamman laatu ja vaikeusaste, potilaan muu terveydentila, vahingon harvinaisuus sekä vahingonvaaran suuruus yksittäistapauksessa.

3.2. Takautumisoikeus potilasvakuutukseen

Tapaturmavamman tai ammattitaudin hoidon yhteydessä voi sattua potilasvahinko. Mikäli tällainen vahinko katsotaan myös TyTA-vakuutuksesta korvattavaksi, potilasvahingon sattuminen ei aiheuta muutoksia TyTA:n mukaiseen korvausvastuuseen. Korvaukset maksetaan tällöin ensin TyTA:sta, vaikka ne olisivat aiheutuneet yksinomaan potilasvahingosta. Vahingoittunut voi kuitenkin

halutessaan osoittaa vaatimuksensa suoraan Potilasvakuutuskeskukselle (PVK). TyTAL:n nojalla korvausta maksaneella vakuutuslaitoksella voi olla takautumisoikeus potilasvahingosta maksettuihin korvauksiin. Ennen takautumisoikeuden syntymistä PVK ratkaisee, onko kysymyksessä korvaukseen oikeuttava potilasvahinko.

Jos tapaturmavamman tai ammattitaudin hoidon yhteydessä sattuu potilasvahinko, joka katsotaan myös TYTA-vakuutuksesta korvattavaksi, voi TyTAL:n nojalla korvausta maksaneella vakuutuslaitoksella olla takautumisoikeus potilasvahingosta maksettuihin korvauksiin. Ennen takautumisoikeuden syntymistä PVK ratkaisee, onko kysymyksessä korvaukseen oikeuttava potilasvahinko.

TyTA:n takautumisoikeus koskee 30.4.1999 jälkeen sattuneita potilasvahinkoja.

PotVahL 9 a §:n mukaan TyTA-vakuutuslaitoksella on oikeus saada takaisin potilasvakuutuksesta se osuus maksamistaan korvauksista, johon vahingoittuneella olisi PotVahL:n nojalla ollut oikeus.

Kun kyseessä on tapaturmavamman tai ammattitaudin hoidon yhteydessä aiheutunut potilasvahinko, on takautumisoikeuden edellytyksenä se, että potilasvahingosta aiheutuu sellaisia korvattavia kustannuksia taikka sellaista työkyvyttömyyttä tai haittaa, joita työtapaturmasta tai ammattitaudista ei olisi aiheutunut ilman potilasvahinkoa. Takautumisoikeus koskee ansionmenetykskorvausta ainoastaan siltä osin kuin PVK olisi ollut velvollinen suorittamaan sitä suoraan vahingoittuneelle. Takautumisoikeutta ei siten ole, jos tapaturmavamma jo yksinään riittää aiheuttamaan työkyvyttömyyden, vaikka vahingoittuneelle olisikin hoidon aikana sattunut potilasvahinko. Tällöin takautumisoikeutta ei siis ole ansionmenetykskorvauksen osalta, mutta potilasvahingon johdosta maksettujen muiden korvauksien osalta takautumisoikeus voi tulla kyseeseen.

Potilasvahingoissa on usein ongelmallista määrittää, mitkä kulut ovat ainoastaan potilasvahingosta aiheutuneita ja miltä osin ne olisivat aiheutuneet potilasvahingosta riippumatta tapaturman tai ammattitaudin vuoksi. Korvattavien sairaanhoitokustannusten määrää arvioitaessa selvitetään esimerkiksi se, kuinka paljon potilasvahinko pidensi sairaalahoitoa tai lisäsi poliklinikkakäyntejä ja se, kuinka paljon tästä aiheutui ylimääräisiä kustannuksia.

Tapaturmavamman hoitoon liittyvien potilasvahinkojen ohella on mahdollista, että TyTAL 24 §:n 1 momentin kohdan 4 perusteella työtapaturmana korvattava vahinkotapahtuma on samalla potilasvahinko. Tällöin TyTA-vakuutuslaitoksella on oikeus saada takaisin myös itse tämän vahinkotapahtuman (potilasvahingon) perusteella maksamiaan korvauksia. Toisin kuin tapaturmavamman hoitoon liittyvissä potilasvahingoissa takaisinsaannin edellytyksenä ei siis ole, että potilasvahingosta aiheutuu kustannuksia taikka sellaista työkyvyttömyyttä tai haittaa, joita työtapaturmasta ei olisi aiheutunut ilman potilasvahinkoa.

Potilasvakuutuksessa lähtökohtana on, että julkisella sektorilla aiheutuneen vahingon osalta tarpeellisina kustannuksina pidetään yleensä vain julkisen sektorin maksutason mukaisia kuluja.

Korvaus voidaan kuitenkin suorittaa yksityissektorin maksutason mukaisena silloin, kun yksityisen terveydenhuoltopalvelun käyttäminen on ollut lääketieteellisesti perusteltua. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi silloin, kun hoitoa ei olisi saatavissa julkisella sektorilla tai jos julkisen sektorin jonotilanne olennaisesti pitkittäisi hoitoon pääsyä.

Potilasvakuutuksen vakiintuneen periaatteen mukaan yksityisen terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä sattunut potilasvahinko voidaan edellä mainitusta pääsäännöstä poiketen hoitaa yksityisesti, vaikka vastaava hoito olisi saatavissa edullisemmin julkisesta terveydenhuollosta.

Täyskustannusmaksua ei korvata potilasvakuutuksesta. Potilasvakuutuksesta korvataan asiakasmaksulain mukainen määrä eli se, minkä vahingoittunut olisi itse joutunut maksamaan.

3.3. Takautumisoikeuden toteuttaminen potilasvahingoissa

PVK selvittää ja ratkaisee potilasvahinkoasian, kun vahingoittunut on tehnyt hakemuksen PVK:lle tai TyTA-vakuutuslaitos on itsenäisesti laittanut takautumisasian vireille.

Vakuutuslaitos voi tehdä selvityspyynnön takautumisoikeudesta, jos on aihetta epäillä potilasvahingon sattuneen. Selvityspyyntö esitetään PVK:lle. Selvityspyyntö on mahdollista tehdä vapaamuotoisesti, mutta siitä tulee ilmetä samat tiedot, joita kysytään potilaalle tarkoitetussa vahinkoilmoituslomakkeessa (mm. hoitolaitos, vahinkopäivä ja se, mistä hoidosta, toimenpiteestä

tms. on ollut kyse). TyTA-vakuutuslaitoksen tulee esittää näkemyksensä siitä, millä perusteella se katsoo kysymyksessä olevan korvaukseen oikeuttava potilasvahinko. Sen jälkeen vahingoittunut ja asianomainen hoitolaitos voivat esittää oman näkemyksensä asiasta. Selvityspyyntöön liitetään kopiot tarvittavista asiakirjoista (esimerkiksi lääkärinlausunnot ja sairauskertomustiedot).

Selvityspyynnön tekeminen ei vaikuta tapaturmakorvausasian käsittelyyn. Vakuutuslaitoksen on kuitenkin aina informoitava vahingoittunutta tekemästään potilasvahinkoa koskevasta selvityspyynnöstä ja sen perusteista. PVK varaa vahingoittuneelle mahdollisuuden esittää oma näkemyksensä täyttämällä varsinainen vahinkoilmoituslomake.

PVK ratkaisee ensivaiheessa sen, onko kyseessä PotVahL:n tarkoittama potilasvahinko. TyTA-vakuutuslaitos tekee varsinaisen, yksilöidyn takautumisvaatimuksen laskuineen vasta sitten, kun PVK on todennut, että kysymyksessä on korvaukseen oikeuttava potilasvahinko.

Takautumisvaatimus voidaan tehdä myös silloin, kun vakuutuslaitoksella on jo tiedossa, että korvaukseen oikeuttava potilasvahinko on sattunut. Tämä tieto voi tulla suoraan PVK:lta päätöksen tai asiakirjapyyntöön yhteydessä.

Korvausta on vaadittava PVK:lta kolmen vuoden kuluessa siitä, kun korvaukseen oikeutettu sai tietää vahingosta tai hänen olisi pitänyt tietää siitä. Kolmen vuoden määräaika sovelletaan niin takautumisselvittelyyn kuin yksilöityihin rahallisiin takautumisvaatimuksiin.

Potilasvahinkolakia ollaan uudistamassa ja HE 298/2018:n mukaan potilasvahinkolaki ehdotetaan korvattavaksi potilasvakuutuslailla 1.1.2021 alkaen. TyTA-vakuutuslaitoksen takautumisoikeuteen Potilasvakuutuskeskusta kohtaan ei ehdoteta muutoksia nykytilaan (ehdotuksen 47 §).

Lisätietoa potilasvahingosta: Potilasvakuutuskeskus, www.pvk.fi.

3.4. Lääkevahinko

Lääkkeen käyttäjille aiheutuneita yllättäviä haittavaikutuksia korvaa vapaaehtoinen lääkevahinkojärjestelmä.

Lääkevahinkovakuutuksen ottaja on Suomen Lääkevahinkokorvausosuuskunta ja vakuutuksenantaja tällä hetkellä Suomen Keskinäinen Lääkevahinkovakuutusyhtiö. Vakuutettuja ovat lääkkeiden käyttäjät Suomessa.

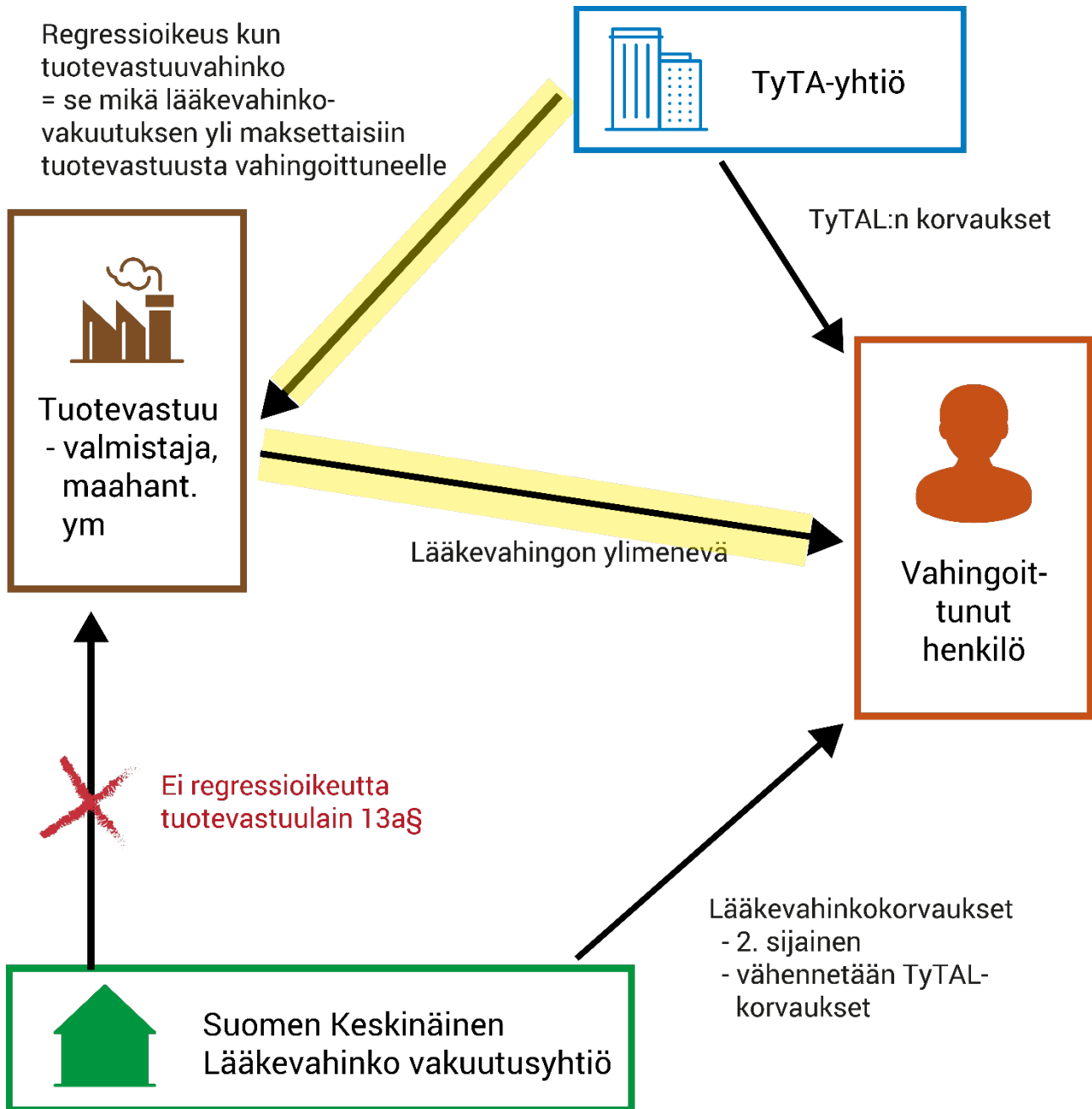
Lääkevahinkovakuutuksen ehtojen mukaan vakuutuksesta korvataan lääkevahinko, joka johtuu lääkkeen käyttämisestä lääkkeenä, kun vakuutukseen liittynyt tuotteen valmistaja, maahantuoja, jakelija tai myyjä on tavanomaisessa elinkeinotoiminnassaan luovuttanut lääkkeen Suomessa kulutukseen. Lääkevahinkovakuutuksen piiriin kuuluvat Suomessa lähes kaikki lääketoimialan toimijat.

Lääkevahinkovakuutus on vapaaehtoinen, vakuutussopimukseen perustuva korvausjärjestelmä, jossa korvattavan vahingon määrästä vähennetään etuudet, joihin vahingonkäräjällä on oikeus julkisista varoista (esim. Kelalta) tai lakisääteisestä vakuutuksesta (lääkevahinkovakuutuksen vakuutusehdot 1.1.2017, kohta 7).

Lääkevahinko ei tule lääkevahinkovakuutuksesta korvattavaksi siltä osin kuin vahinko on korvattava TyTAL:n pakollisen (TyTAL 3 §) ja vapaaehtoisen työajan ja vapaa-ajan vakuutuksen (TyTAL 187 §) perusteella.

Vakuutuslaitokselle, joka TyTAL:n nojalla maksaa korvausta, ei synny takautumisoikeutta lääkevahinkovakuutuksesta. TyTAL 270 § mahdollistaa takautumisoikeuden vain siihen tahoon nähden, joka on korvausvastuussa vahingoittuneelle vahingonkorvauslain tai muun lain perusteella, ei vakuutuksen perusteella. Sen sijaan siltä osin, kun lääkevahingossa on kyse tuotevastuulain mukaisesta vahingosta, TyTAL:n mukaisia korvauksia maksaneella on takautumisoikeus tuotevastuulain mukaiseen vahingonkorvausvelvolliseen (valmistaja, maahantuoja, jakelija tai myyjä). TyTA-vakuuttaja voi regressoida tuotevastuulain perusteella korvausvelvollista vain siltä osin, kuin tälle jää lääkevahinkovakuutuksen korvauksia ylittävää korvattavaa vahingoittunutta kohtaan. (Tuotevastuusta tarkemmin kohdassa 4.9.)

TyTAL:n korvausten, lääkevahinkovakuutuksen ja tuotevastuun välisiä suhteita on kuvattu alla olevassa kuvassa.

Lääkevahingolla tarkoitetaan ruumiillista sairautta tai vammaa tai psyykkistä sairautta, jonka vahingonkärsineen käyttämä lääke on todennäköisesti aiheuttanut. Lääkevahinko on aina henkilövahinko.

Lääkkeen käytön ja haittavaikutuksen (vahinkoseuraamuksen) välillä tulee olla todennäköinen syy-yhteys. Todennäköinen syy-yhteys tarkoittaa sitä, että vahinkoseuraamus on joko varmasti tai todennäköisesti seurausta lääkkeen käytöstä. Lääkkeen käytön tulee olla todennäköisin vahingon

syy, kun kaikki muut syyt otetaan kokonaisuutena huomioon. Mikäli syy-yhteys todetaan ainoastaan mahdolliseksi, ja vahinkoon on monta mahdollista muuta syytä, eikä lääkkeen käyttö ole niistä muita todennäköisempi, vahinkoa ei korvata. Lääkevahinkona ei pidetä sairautta tai vammaa, joka on aiheutunut siitä, että lääkkeellä ei ole tarkoitettua vaikutusta. Lääkevahinkovakuutuksesta ei korvata välillisiä vahinkoja.

Lääkevahinkovakuutus kattaa vähäistä suuremmat, lääkevahingosta aiheutuneet henkilövahingot. Jotta lääkevahingosta voidaan maksaa korvausta, vahingosta tulee seurata vähintään 14 vrk:n yhtäjaksoinen toimintakyvyn aleneminen, pysyvä ruumiinvamma tai sairaus tai kuolema. Jos vahinko ei ole näin vakava, korvataan vahingonkärsineelle vain lääkevahingosta aiheutuneet kustannukset sekä ansionmenetykset, jos ne yhteensä ylittävät 85 euroa julkisten tai lakisääteisten korvausten vähentämisen jälkeen.

Jos lääkkeen käyttöön liittyneen henkilövahingon taustalla on lääkettä määrättäessä tapahtunut virhe, korvausta ei makseta lääkevahinkovakuutuksesta. Silloin potilaalla saattaa olla oikeus potilasvakuutuksesta maksettavaan korvaukseen.

Korvattava lääkevahinko ja korvattavuuden rajoitukset on tarkemmin määritelty vakuutusehdoissa. Lisätietoa lääkevahingosta: Suomen Keskinäinen Lääkevahinkovakuutusyhtiö, www.laakevakuutus.fi

4. Vastuuperusteiset vahingot

4.1. Yleistä takautumisoikeudesta vastuuperusteisissa vahingoissa

Vahinkojen korvaamiseen sovelletaan lähtökohtaisesti vahingonkorvauslakia (VahKL). Tässä luvussa käsitellään yleisimpiä niistä vahinkotyypeistä, joissa TyTAL:n nojalla korvauksia maksaneella TyTA-vakuutuslaitoksella saattaa olla takautumisoikeus. Takautumisoikeuden toteuttaminen noudattaa yleisiä vahingonkorvausoikeudellisia periaatteita, ja korvausvaatimus esitetään yleensä suoraan vahingosta vastuussa olevalle taholle. Jos takautumisoikeuteen tai sen toteuttamiseen liittyy erityispiirteitä, niitä on pyritty tässä ohjeessa erittelemään.

VahKL 2 luvun 1 §:n mukaan se, joka tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttaa toiselle vahingon, on velvollinen korvaamaan sen, jollei siitä, mitä VahKL:ssa säädetään, muuta johdu. TyTAL:n nojalla korvauksia maksaneella vakuutuslaitoksella on lähtökohtaisesti aina oikeus saada vahingonaiheuttajalta (TyTAL 270 § 2 ja 3 momentin rajoitukset huomioiden) maksamansa määrä, jos vahinko on aiheutettu tuottamuksellisesti tai tahallaan.

TyTA-vakuutuslaitoksen takautumisoikeus ei kuitenkaan voi olla suurempi kuin mitä vahingoittunut olisi oikeutettu saamaan. Vahingonaiheuttajan korvausvastuuta onkin rajoitettu VahKL:ssa. Myös rikoslaissa (lyhenne RL) on rajoitettu rikosoikeudellista vastuuta.

VahKL 2 luvun 1 § 2 momentin mukaan vahingonkorvausta voidaan sovittelalla, jos korvausvelvollisuus harkitaan kohtuuttoman raskaaksi ottaen huomioon vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuusolot ja muut olosuhteet. Jos vahinko on aiheutettu tahallisesti, on kuitenkin täysi korvaus tuomittava, jollei erityisistä syistä harkita aiheelliseksi alentaa korvausta.

Jos vahingon on aiheuttanut kahdeksatoista vuotta nuorempi, hän on VahKL 2 luvun 2 §:n mukaan velvollinen korvaamaan siitä määrän, joka hänen ikäänsä ja kehitystasoonsa, teon laatuun, vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuusoloihin sekä muihin olosuhteisiin katsoen harkitaan kohtuulliseksi.

Korvausvastuu voi myös kanavoitua muulle taholle kuin vahingon aiheuttajalle. VahKL 3 luvun 1 § 1 momentin perusteella työnantaja on nk. isännänvastuun perusteella velvollinen korvaamaan vahingon, jonka työntekijä virheellään tai laiminlyönnillään työssä aiheuttaa.

RL 3 luvun 4 § 1 momentin mukaan rangaistusvastuun edellytyksenä on, että tekijä on teon hetkellä täyttänyt viisitoista vuotta ja että hän on syyntakeinen.

4.2. Vahingonaiheuttajan vastuuvakuutus

Vahingon aiheuttaja on aina itse ensisijaisesti vastuussa aiheuttamastaan vahingosta. Jos vahingon aiheuttajalla on vastuuvakuutus, hän voi siirtää asian vastuuvakuutusyhtiölleen. Vastuuvakuutus tuo turvaa vahingonaiheuttajalle syntyvän vahingonkorvausvelvollisuuden varalta. Vaikka vahingon

aiheuttaja käyttäisikin vastuuvakuutustaan ja vastuuvakuutus käytännössä maksaisi korvaukset, varsinainen korvausvastuu on vahingon aiheuttajalla.

Vastuuvakuutuksessa vakuutuksenantaja kattaa sitä vahingonkorvausvelvollisuutta, joka vakuutuksenottajalle voimassa olevan oikeuden mukaan syntyy. Vastuuvakuutuksesta ei kuitenkaan pääsääntöisesti korvata tahallisesti aiheutettua vahinkoa. Vastuuvakuutuksesta korvattavaksi jäävät tuottamuksella aiheutetut vahingot ja vahingot, joissa korvausvelvollisuus syntyy tuottamuksesta riippumatta (ns. ankara vastuu). Tuottamuksella tarkoitetaan vaadittavan huolellisuuden laiminlyöntiä, virheellistä menettelyä tai huolimattomuutta. Vastuuvakuutuksesta korvataan kuitenkin sellainen tahallisesti aiheutettu vahinko, jonka on aiheuttanut vakuutuksenottajan työntekijä työssään.

Vahingon aiheuttaja on aina korvausvelvollinen niistäkin vahingoista, joihin TyTA-vakuutuslaitoksella on takautumisoikeus, mutta joita vahingon aiheuttajan vastuuvakuutus ei korvaa (esim. tahalliset teot ja vastuuvakuutuksen rajoitusehdolla vakuutuksen korvauspiirin ulkopuolelle rajatut vahinkotapahtumat). TyTA-vakuutuslaitoksen takautumisoikeutta ei voi supistaa vahingon aiheuttajan vastuuvakuutuksella.

Vastuuvakuutuksen ehdoissa on yleensä rajattu korvattavien vahinkojen ulkopuolelle vahinko, joka aiheutuu vakuutuksenottajan työntekijälle tai häneen rinnastettavalle siltä osin kuin tämä on oikeutettu saamaan korvausta lakisääteisestä TyTA-vakuutuksesta. Korvausta maksaneella TyTA-vakuutuslaitoksella ei ole takautumisoikeutta vastuuvakuutukseen nähden tilanteessa, jossa vahingon aiheuttaja on työtapaturmassa vahingoittuneen työnantaja.

Lisäksi TyTA-vakuutuslaitoksella on oikeus saada vastuuvakuutuksesta takautumisoikeuden nojalla enintään määrä, josta vahingonaiheuttaja on vastuussa ja jonka vahingon aiheuttajan vastuuvakuutusyhtiö on velvollinen suorittamaan VahKL:n ja vastuuvakuutusehtojen nojalla. Vastuuvakuutuksesta takaisin suoritettava määrä voi siis jäädä TyTA-vakuutuksesta maksettuja korvauksia pienemmäksi esimerkiksi sairaanhoitokulujen ja ansionmenetyksen osalta.

Lisäksi vastuuvakuutuksissa on aina sovittu vakuutusmäärä, jonka puitteissa vastuuvakuutuskorvauksia hoidetaan ja vastuuvakuutuskorvauksessa huomioidaan

vakuutussopimuksen mukainen vakuutuksenottajan maksettavaksi jäävä omavastuuosuus. Näissäkin tilanteissa varsinainen vahingonkorvausvastuu on vahingon aiheuttajalla.

Takautumisvaatimus esitetään aina vahingon aiheuttajalle. Vastuuvakuutusyhtiöt tarvitsevat vahingon käsittelyyn vakuutuksenottajan oman ilmoituksen. Takautumisvaatimusta ei voi esittää suoraan vastuuvakuutusyhtiölle, vaikka yhtiö olisikin tiedossa.

Takautumisvaatimus laskuineen lähetetään suoraan vastuuvakuutusyhtiöön vain niissä tapauksissa, joissa TyTA-vakuutuslaitos tietää jo vaatimusta tehdessään vahingon aiheuttajan vastuuvakuutusyhtiön ja sen, että vahingon aiheuttaja on jo tehnyt vastuuvakuutuksen vahinkoilmoituksen.

Takautumisvaatimus on syytä esittää mahdollisimman nopeasti, jotta vastuuvakuutusyhtiö ei ehdi maksaa takautumisoikeuden alaisia korvauksia vahingoittuneelle.

4.3. Kunnossapidon laiminlyönnistä johtuvat vahingot

4.3.1. Liukastumisesta tai kaatumisesta tms. johtuvat vahingot

Yleisimmät henkilövahingot, joista vakuutuslaitoksella on takautumisoikeus, aiheutuvat talvikunnossapidon tai liukkaudeneston laiminlyönnistä johtuvista liukastumistapaturmista. Liukastumistapaturmien katsotaan lähtökohtaisesti johtuvan liukkaudeneston laiminlyönnistä, mikäli alueen kunnossapitovastuussa oleva ei pysty osoittamaan, että kunnossapito on asiallisesti hoidettu. Todistustaakka liukastumistapaturmissa on siis käänteinen.

Korvausvelvollinen on kiinteistön omistaja, jos tapaturma on sattunut alueella, josta kiinteistö on kunnossapitovastuussa. Kunnossapitovastuu on kiinteistön omistajalla myös silloin, kun kiinteistö on vuokralla tai kunnossapitoa hoitaa esimerkiksi huoltoyhtiö. Mikäli tapaturma on sattunut yleisellä alueella, esim. kävelytiellä puistossa, vahingonkorvausvelvollinen on yleensä kunta. Katso tältä osin tarkemmin laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta (katulaki).

Ajoradan kunnossapitovelvollisuus eli mm. auraus, höyläys ja liukkaudentorjunta kuuluvat kunnalle.

Jalkakäytävän liukkaudentorjunta ja auraus kuuluvat kiinteistölle. Kiinteistölle kuuluvat myös jalkakäytävä-, katto-, ja pihalumien poisajo.

Päälystevauriot, esimerkiksi kuopat kävelytien pinnassa, saattavat aiheuttaa kaatumisia.

Vahingonkorvausvelvollisuus saattaa tällöin olla sekä kiinteistöllä että kunnalla. Kiinteistö on velvollinen ilmoittamaan kunnalle vauriosta, ja kunta on velvollinen korjaamaan havaitut vauriot.

Kaatuminen, kompastuminen tms. voi aiheutua myös esimerkiksi siitä, että puu on kaatunut kulkuväylälle. Lunta tai jäätä voi lisäksi tippua katolta jalankulkijan päälle.

4.3.2. Takautumisoikeuden toteuttaminen kunnossapidon laiminlyönnistä johtuvissa vahingoissa

Takautumisvaatimusta varten on tiedettävä tapaturman tarkka sattumisajankohta ja -paikka.

Takautumisvaatimus on syytä esittää mahdollisimman nopeasti, jotta olosuhteet tapaturmapaikalla voidaan vielä selvittää. Lisäselvityspyyntökirjeessä kysytään tarkkoja olosuhdetietoja, tapahtumapaikkatietoja ja mm. vastuuvakuutusyhtiön nimeä.

Jos tapaturma on sattunut pihalla tai jalkakäytävällä, korvausvelvollinen on kiinteistön omistaja, ja korvausvaatimus esitetään kiinteistön omistajalle tai kiinteistön isännöitsijälle.

Kiinteistön voi omistaa asunto-osakeyhtiö. Maistraatti hoitaa kaupparekisterin asunto-osakeyhtiöasiat. Kaikki kappaleessa mainitut tiedot löytyvät osoitteen perusteella myös esimerkiksi patentti- ja rekisterihallituksen sekä verohallinnon yhteisestä yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä (www.ytj.fi).

Jos tapaturma on sattunut yleisellä alueella, kuten puistotiellä tai ajoradalla, takautumisvaatimus esitetään kunnalle.

Takautumisvaatimus perusteluineen esitetään suoraan vahingonaiheuttajalle/ korvausvelvolliselle.

Vaatimukseen ei pidä liittää vahingoittuneen terveydentilaa eikä taloudellisia seikkoja koskevia

tietoja. Vastuuvakuutusyhtiö, jolle vahingon aiheuttaja on siirtänyt takaisinvaatimuksen käsittelyn, pyytää TyTA-vakuutuslaitokselta vaatimuksen perusteena olevat asiakirjat (kuten lääkärinlausunnot, kuitit ja ansionmenetystiedot).

4.4. Pahoinpitely ja muu toisen henkilön tahallinen teko

4.4.1. Tahallisen teon korvaaminen työtapaturmana

Pahoinpitely ja toisen henkilön muu tahallinen teko korvataan, kun TyTAL 34 §:n mukaiset edellytykset täyttyvät. Pääsääntöjen mukaan tällaisen teon aiheuttama vahinko korvataan, kun teon syynä on työntekijän työtehtävä, ja sitä ei korvata, kun syynä on pääasiallisesti yksityiselämään liittyvä seikka. Vahinkoa ei myöskään korvata, jos teon syy ei ole selvillä ja jos pahoinpitely on sattunut ruokailu- tai virkistystauolla työntekopaikan alueen läheisyydessä tai TyTAL 24 §:n 1 momentin 2–8 kohdan mukaisissa olosuhteissa. Korvausta maksaneella TyTA-vakuutuslaitoksella on takautumisoikeus vahingonaiheuttajalta.

4.4.2. Takautumisoikeuden toteuttaminen tahallisella teolla aiheutetuissa vahingoissa

Takautumisvaatimus osoitetaan vahingon aiheuttajalle eli pahoinpitelijälle tai muulle tahallisen teon tekijälle. Vaatimukseen ei pidä liittää vahingoittuneen terveydentilaa eikä taloudellisia seikkoja koskevia tietoja.

Takautumisvaatimus voidaan käsitellä myös rikosoikeudenkäynnin yhteydessä, kun pahoinpitelyä koskeva rikosoikeudenkäynti on vireillä. Takautumisvaatimus esitetään siinä rikosoikeudenkäynnissä, jossa pahoinpitelyasia on esillä.

Takautumisasian käsittelyä varten tulee pyytää rikosilmoitusjäljennös tai esitutkintapöytäkirja poliisilta mahdollisimman pian.

Jos syyttäjä on jo nostanut syytteen, takautumisvaatimus voidaan esittää oikeudelle.

Jos rikosasiassa on annettu tuomio, takautumisvaatimus voidaan esittää tuomitulle, kun tuomio on tullut lainvoimaiseksi.

Takautumisvaatimus voidaan käsitellä myös rikosprosessista erillisenä siviilikanteena. Tällöin on mahdollista saada myös yksipuolinen tuomio, jos vastapuoli on passiivinen.

4.5. Tuottamukseen perustuva vastuu (esimerkiksi vamman- tai kuolemantuottamus)

4.5.1. Yleistä

Korvausvelvollisuuden syntyminen edellyttää yleensä vaadittavan huolellisuuden laiminlyöntiä eli tuottamusta. Todistustaakka on vahingoittuneella, mikä tarkoittaa sitä, että vahingoittuneen on näytettävä vahingonaiheuttajan toimineen huolimattomasti ja aiheuttaneen toiminnallaan vahinkoa. Todistustaakkaa on kuitenkin tietyissä tilanteissa käännteinen, jolloin vahingon aiheuttajan tulee osoittaa toimineensa huolellisesti välttyäkseen korvausvelvollisuudelta. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi liukastumistapaturmat (ks. kappale 4.3.1.) ja merivahingot (ks. kappale 4.8.).

Huolellisuusvelvollisuuden rikkomisesta johtuvia vahinkoja ovat esimerkiksi varomattomuudesta johtuvat pyöräilytapaturmat. Myös pienet lapset saattavat aiheuttaa tapaturmia esimerkiksi liikkumalla varomattomasti kävely- tai pyöräteillä. Jos aikuinen, jonka valvonnan alaisena lapsi on, toimii moitittavalla tavalla ja laiminlyö lapsen valvonnan, lapsen valvontavastuun laiminlyöneeseen aikuiseen tai tämän vastuuvakuutusyhtiöön voidaan kohdistaa takautumisvaatimus. Lapsen valvonnasta voi olla vastuussa esimerkiksi päiväkodin hoitohenkilökunta lapsen ollessa päiväkotihoidossa.

Työtapaturma saattaa olla koiran tai muun eläimen aiheuttama. Korvauksia maksaneella TyTA-vakuutuslaitoksella saattaa olla takautumisoikeus eläimen valvonnasta vastuussa olleeseen. Korvausvelvollisuus edellyttää kuitenkin tuottamusta: sen, jonka huostassa eläin on, on täytynyt laiminlyödä eläimen asianmukainen valvonta. Korvausvelvollisuus voidaan perustaa myös koiran

vihamielisyyteen, jos koiran voidaan näyttää käyttäytyneen vihamielisesti ihmisiä kohtaan aikaisemminkin.

TyTAL:n mukaan vakuutuksen piiriin kuuluu myös tapaturmat, jotka sattuvat työntekijälle työhön liittyvän tavanomaisen ruokailu- tai virkistystauon aikana työntekopaikan alueen läheisyydessä. Tapaturmalla tarkoitetaan ulkoisesta tekijästä johtuvaa äkillistä ja odottamatonta tapahtumaa, joka aiheuttaa työntekijälle vamman tai sairauden. Korvaamisen edellytyksenä on todennäköinen lääketieteellinen syy-yhteys vahinkotapahtuman ja vamman välillä. Tyypillinen vamma ruokailussa on hampaan lohkeaminen. Tuotevastuulain perusteella esimerkiksi ravintolatoimintaa harjoittavalle voi syntyä vahingonkorvausvastuu henkilön hammasvammasta, jos tarjotussa ruuassa on siihen kuulumaton vierasesine tai muu turvallisuuspuute. (Tuotevastuulain mukaisista vahingoista ks. kohta 4.9.)

4.5.2. Vamman- ja kuolemantuottamuksen tunnusmerkistöt

RL 21 luvun 10 ja 11 §:n mukaan vammantuottamuksesta tuomitaan se, joka huolimattomuudellaan aiheuttaa toiselle ruumiinvamman tai sairauden, joka ei ole vähäinen. Jos vammantuottamuksessa ruumiinvamma tai sairaus aiheutetaan törkeällä huolimattomuudella ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava törkeästä vammantuottamuksesta.

RL 21 luvun 8 ja 9 §:n mukaan kuolemantuottamuksesta tuomitaan se, joka huolimattomuudellaan aiheuttaa toisen kuoleman. Jos kuolema on aiheutettu törkeällä huolimattomuudella ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava törkeästä kuolemantuottamuksesta.

Esimerkiksi erilaisten elämystilaisuuksien järjestäjä voi joutua vastuuseen vamman- tai kuolemantuottamuksesta, mikäli hänen katsotaan toimineen huolimattomasti.

4.5.3. Takautumisoikeuden toteuttaminen

Tuottamukseen perustuvien vahinkojen johdosta TyTAL:n mukaisia korvauksia maksaneella vakuutuslaitoksella on takautumisoikeus kuoleman tai vamman aiheuttajaan tai muuhun

korvausvelvolliseen nähden. Takautumisoikeuden syntyminen edellyttää, että voidaan osoittaa vahingon aiheuttajan toimineen huolimattomasti.

Takautumisvaatimus esitetään suoraan korvausvelvolliselle. Takautumisvaatimus esitetään esimerkiksi sille, jonka vastuulla on ollut turvallisuuden varmistaminen ja joka on toiminut tässä suhteessa huolimattomasti.

Takautumisvaatimukseen ei pidä liittää vahingoittuneen terveydentilaa eikä taloudellisia asioita koskevia tietoja.

4.6. Työturvallisuusrikkomus ja -rikos

4.6.1. Työturvallisuusrikkomuksen ja -rikoksen tunnusmerkit

Työturvallisuuslain (TyöturvL) 8 §:n mukaan työnantaja on tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Tässä tarkoituksessa työnantajan on otettava huomioon työhön, työolosuhteisiin ja muuhun työympäristöön samoin kuin työntekijän henkilökohtaisiin edellytyksiin liittyvät seikat.

Lain 63 §:n mukaan työturvallisuusrikkomuksesta tuomitaan työnantaja tai tämän edustaja, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö TyöturvL:ssa tai sen nojalla annetussa säädöksessä säädetyn

- 1) käyttöönotto- tai määräaikaistarkastuksen suorittamisen;
- 2) selvityksen tai suunnitelman tekemisen;
- 3) suojalaitteen tai henkilökohtaisen suojaimen varaamisen tai asentamisen;
- 4) työtä koskevan luvan hankkimisen tai ilmoituksen tekemisen;
- 5) koneen, välineen tai muun teknisen laitteen ja terveydelle vaarallisen aineen käytössä tarvittavan käyttö-, huolto- ja muun vastaavan ohjeen antamisen tai
- 6) työturvallisuuslain nähtävänä pitämisen.

RL 47 luvun 1 §:n mukaan työturvallisuusrikoksesta tuomitaan työnantaja tai tämän edustaja, joka tahallaan tai huolimattomuudesta

- 1) rikkoo työturvallisuusmääräyksiä tai
- 2) aiheuttaa työturvallisuusmääräysten vastaisen puutteellisuuden tai epäkohdan taikka

mahdollistaa työturvallisuusmääräysten vastaisen tilan jatkumisen laiminlyömällä valvoa työturvallisuusmääräysten noudattamista alaisessaan työssä tai jättämällä huolehtimatta taloudellisista, toiminnan järjestämistä koskevista tai muista työsuojelun edellytyksistä.

Työturvallisuusrikoksena ei kuitenkaan pidetä yksittäistä työturvallisuusmääräysten rikkomista, joka on työturvallisuuden kannalta vähäinen ja josta säädetään rangaistus TyöturvL 63 §:ssä (työturvallisuusrikkomus).

4.6.2. Takautumisoikeuden toteuttaminen työturvallisuusvahingoissa

TyTA-vakuutuslaitoksella voi olla työturvallisuusrikkomukseen tai -rikokseen syyllistyneeseen nähden takautumisoikeus.

Takautumisvaatimus perusteluineen esitetään työturvallisuudesta vastuulla olevalle. Jos asiasta on tehty esitutkinta, työturvallisuudesta vastuussa olevat henkilöt ilmenevät esitutkintapöytäkirjasta.

TyTA-vakuutuslaitoksella on lähtökohtaisesti takautumisoikeus työturvallisuusrikkomukseen tai -rikokseen syyllistyneeseen pääurakoitsijaan nähden. Aliurakoitsijan ja pääurakoitsijan välisellä sopimuksella tai muullakaan sopimuksella ei voida siirtää suoraan lain perusteella syntyvää rikos-, vahingonkorvaus- tai työturvallisuusvastuuta ja siten heikentää vahingoittuneen ja sitä kautta TyTA-vakuutuslaitoksen oikeutta vaatia takautumisoikeuteen perustuvaa suoritusta siltä, joka on vahingosta vahingonkorvausvastuussa. Sopimuksella on siten merkitystä vain sopijaosapuolten välisessä suhteessa eikä sillä voida supistaa takautumisoikeutta.

Käytännössä rikosoikeudellisesta vastuusta on seurannut myös vahingonkorvausvastuu. Tämän vuoksi TyTA-vakuutuslaitoksella on perusteltu syy takautumisvaatimuksen esittämiselle työturvallisuusrikokseen syyllistynyttä pääurakoitsijaa kohtaan.

4.7. Ilmailuliikenteessä matkustajalle sattunut vahinko

Ilmailussa Suomen alueella noudatetaan ilmailulakia, jollei Euroopan unionin asetuksesta tai Suomea sitovasta kansainvälisestä veloitteesta muuta johdu. Ilmailulain 136 §:ssä todetaan, että ilmailussa aiheutuneen vahingon korvausvastuuseen sovelletaan pääsääntöisesti vahingonkorvauslain säännöksiä.

Ilma-aluksen omistaja, haltija ja käyttäjä ovat huolimattomuudestaan riippumatta yhteisvastuussa vahingosta, joka ilma-aluksen käyttämisestä ilmailuun aiheutuu henkilölle tai omaisuudelle, jota ei kuljeteta kyseisessä ilma-aluksessa. Ilma-alukseen kohdistuvan omistuksenpidätysoikeuden tai muun omistukseen perustuvan vakuusoikeuden haltija taikka ilma-aluksen vuokralle antaja ei kuitenkaan ole vastuussa edellyttäen, että tieto ilma-aluksen käyttäjästä on merkitty ilma-alusrekisteriin.

Edellä mainittua säännöstä ei sovelleta vahinkoon, joka ilma-aluksen käyttämisestä ilmailuun aiheutuu toiselle ilma-alukselle, jota vahingon sattuessa myös käytetään ilmailuun, tai tällaisessa ilma-aluksessa kuljetettavalle henkilölle tai omaisuudelle. Mikäli ilma-alus on vahingon tapahtuessa ollut luvatta käytössä, muulle kuin ilma-aluksen omistajalle, haltijalle tai käyttäjälle aiheutunut vahinko korvataan ilma-aluksen vastuuvakuutuksesta siltä osin kuin vahingon aiheuttaja ei pysty korvaamaan vahinkoa.

Mikäli lento-onnettomuus on työtaturma, TyTA-vakuutuslaitoksen takautumisoikeus kohdistuu lentokoneen ilmailukuljetusvastuuvakuutukseen.

Kansainvälisissä sopimuksissa sekä mm. ilmailun vakuutusasetuksessa (EY n:o 785/2004) on säännelty, että lentoliikenteen harjoittajalla ja ilma-aluksen käyttäjällä on oltava vakuutus, joka kattaa ilmailusta syntyvän korvausvastuun matkustajien, matkatavaroiden, rahdin ja kolmansien osapuolten osalta.

Säännösten mukaan lentoliikenteen harjoittajalla on ns. ankara vastuu vahingon aiheuttamisesta tiettyyn määrään saakka. Lentoliikenteen harjoittaja ei siten voi vapautua korvausvastuustaan tai

rajoittaa sitä niiden vahinkojen osalta, joissa se kykenee näyttämään, että se on pyrkinyt toteuttamaan kaikki vahingon välttämiseksi tarpeelliset toimenpiteet tai sen, että toimenpiteitä on ollut mahdotonta toteuttaa. Kyseessä on siis tuottamuksesta riippumaton vastuu. Poikkeuksena ovat tilanteet, joissa matkustaja on itse huolimattomuudellaan aiheuttanut vahingon tai myötävaikuttanut sen syntymiseen.

Vastuun määrä on rajattu sopimuksissa ja säännöksissä. Laskelmissa käytetään apuna keinotekoisia kansainväistä rahayksikköä, nk. erityisnosto-oikeutta. Esimerkiksi ilmailun vakuutusasetuksen mukaan lentoyhtiön vastuu on 100 000 erityisnosto-oikeutta (n. 108 000 €) matkustajaa kohti. Erityisnosto-oikeuden arvo euroissa määräytyy päivittäin Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) määrittelemän SDR-yksikön (Special Drawing Right) arvon mukaan.

Lentoyhtiön vastuu voi olla suurempikin, mutta 100 000 erityisnosto-oikeuden ylittävältä osalta edellytetään vähintään tuottamusta.

Ilmailuliikennevahingoissa takautumisvaatimus esitetään ensisijaisesti lentoyhtiölle. Lentoyhtiö voi halutessaan siirtää asian sille vakuutusyhtiölle, jossa sillä on ilmailukuljetusvastuuvakuutus.

4.8. Merikuljetuksen aikana matkustajalle sattunut vahinko

Työtapaturma voi sattua meriliikenteessä myös muulle kuin laivahenkilökunnalle, esim. työmatkalla olleelle matkustajalle. Merilain 15 luvun 1 §:n (5.5.2017/249) mukaan matkustajien ja matkatavaran merikuljetuksesta säädetään muun muassa Ateena-asetuksessa (EY N:o 392/2009), jonka myötä vuoden 2002 Ateenan yleissopimuksen matkustajaliikennettä merellä koskevat säännökset ovat tulleet Suomessa suoraan sovellettaviksi.

Ateena-asetuksen liitteen 1, artiklan 3, kohdan 2. mukaan, mikäli matkustajan kuolema tai henkilövahinko ei johdu merionnettomuudesta, rahdinkuljettaja vastaa kyseisen kuolemantapauksen tai henkilövahingon seurauksena kärsitystä menetyksestä, jos menetyksen aiheuttanut tapahtuma johtui rahdinkuljettajan tuottamuksesta tai laiminlyönnistä. Tuottamusta tai laiminlyöntiä koskeva todistustaakka on kantajalla.

Rahdinkuljettaja, käytännössä varustamo, vastaa henkilövahingosta, joka matkustajalle aiheutuu merikuljetuksen aikana sattuneesta tapahtumasta myös, jos vahinko on aiheutunut rahdinkuljettajan vastuulla toimivan virheestä tai laiminlyönnistä.

Jos kuljetuksen suorittaa kokonaan tai osaksi joku muu kuin rahdinkuljettaja, rahdinkuljettaja on kuitenkin vastuussa niin kuin hän itse suorittaisi koko kuljetuksen.

Rahdinkuljettajan vastuu kutakin matkustajaa kohden kuolemantapauksissa tai henkilövahingoissa, jotka johtuvat muusta syystä kuin merionnettomuudesta, on Ateena-asetuksen mukaan enintään 400 000 erityistä nosto-oikeutta (SDR).

Rahdinkuljettaja ja matkustaja voivat sopia nimenomaisesti ja kirjallisesti Ateena-asetuksessa määrättyjä korkeammista vastuunrajoista.

Rahdinkuljettajalla on edellisen lisäksi oikeus rajoittaa vastuunsa merilain 9 luvun 5 §:n mukaisesti siten, että aluksen matkustajiin kohdistuneesta henkilövahingosta johtuvista saamisista vastuuraja on 250 000 erityistä nosto-oikeutta kerrottuna sillä matkustajamäärällä, jonka alus on sille annetun todistuksen mukaan oikeutettu kuljettamaan.

Takautumisvaatimus perusteluineen osoitetaan ensisijaisesti kuljetussopimuksen matkustajan kanssa solmineelle rahdinkuljettajalle. Vaatimukseen ei ensisijaisesti pidä liittää vahingoittuneen terveydentilaa tai taloudellisia seikkoja koskevia tietoja.

4.9. Tuotevastuulain mukaiset vahingot

TyTAL:n mukainen vahinkotapahtuma voi tapahtua esimerkiksi siksi, että työssä käytetty työväline ei ole ollut niin turvallinen kuin siltä on ollut aihetta odottaa. TyTA-korvauksia maksavalla vakuutuslaitoksella voi olla takautumisoikeus myös tällaisissa tilanteissa tuotevastuulain mukaisen tuotevastuun perusteella.

TyTAL:n säätämisen yhteydessä muutettiin tuotevastuulain 13 a §: ää. 1.1.2016 alkaen tuli voimaan 13 a §:n muutos, joka mahdollistaa työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen takautumisoikeuden myös tuotevastuulain mukaisiin vahinkoihin.

Uuden liikennevakuutuslain (460/2016) säätämisen yhteydessä myös liikennevakuutuksen takautumisoikeus ulotettiin tuotevastuulain mukaisiin vahinkoihin 1.1.2017 alkaen.

Tuotevastuulain mukainen tuotevastuu tarkoittaa korvausvelvollisuutta vahingoista, jotka tuote on aiheuttanut henkilölle tai yksityiseen käyttöön tai kulutukseen tarkoitettulle ja käytetylle omaisuudelle. Vahingonkorvausta on suoritettava vahingosta, joka on johtunut siitä, että tuote ei ole ollut niin turvallinen kuin on ollut aihetta odottaa. Tuotevastuulaki on pakottavaa oikeutta, eikä ennen vahinkoa sopimuksella ei voi rajoittaa tuotevastuulain mukaista vastuuta.

Tuotevastuulain mukainen vastuu on ns. ankaraa vastuuta, mikä tarkoittaa sitä, että yrityksen velvollisuus vastata vahingoista ei riipu siitä, onko yritys toiminut huolimattomasti tai laiminlyönyt velvoitteitaan. Syy-yhteys vahingon ja sen aiheuttaneen tuotteen välillä riittää.

Tuotevastuulain mukaan tuotteita ovat kaikki irtaimet esineet sekä tuotteeseen sisältyvät ja tuotteen valmistukseen käytetyt osat, raaka-aineet ja materiaalit.

Tuotteen aiheuttama vahinko voi tulla valmistajan, maahantuojan, tai tietyissä tapauksissa tuotteen myyjän tai markkinoijan korvattavaksi.

Vahinkoa kärsineen on näytettävä toteen vahinko, tuotteen puutteellinen turvallisuus ja puutteellisen turvallisuuden ja vahingon välinen syy-yhteys.

Tuotevastuulain mukainen korvaus määrätään noudattamalla soveltuvin osin vahingonkorvauslakia. Korvattavia vahinkoja voivat siten olla henkilö- ja esinevahingot. Tuotevastuulaissa ei ole enimmäismäärää korvausmäärälle. Sen sijaan omaisuusvahinkoa, joka on määrältään alle 395 euroa, ei korvata tuotevastuulain mukaan.

Tuotevastuulakiin perustuva korvauskanne on nostettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun korvausta vaativa sai tiedon vahingon ilmenemisestä ja korvausvelvollisuudesta. Kanne

on kuitenkin nostettava viimeistään kymmenen vuoden kuluessa tuotteen liikkeelle laskemisesta.

Tuotevastuu voi konkretisoitua myös muulla perusteella kuin tuotevastuulain kautta. Korvaus kuluttajalle voi tulla maksettavaksi sekä tuotevastuulain että kuluttajansuojalain perusteella. Kuluttaja voi tietyissä tapauksissa valita kumman lain perusteella hän vaatii korvausta.

Tuotevastuulain tuotteita koskevia säännöksiä sovelletaan myös sähköön, jonka aiheuttamia vahinkoja korvataan myös sähköturvallisuuslain (1135/2016) mukaisesti.

5. Korvausten vastaavuus eri korvausjärjestelmissä

5.1. TyTA-korvauksia vastaavat korvaukset

Jäljempänä esitettävään taulukkoon on koottu eri korvausten keskinäinen vastaavuus pääpiirteittäin. Taulukosta ilmenevät TyTA-vakuutuksen korvauslajit sekä se, mitä TyTA-vakuutuslaitoksen on mahdollista saada takaisin muista korvausjärjestelmistä.

Liikennevahingoissa lähtökohtana on täyden korvauksen periaate. Liikennevakuutuksesta maksettavaa korvausta on kuitenkin mahdollista alentaa vahingoittuneen oman myötävaikutuksen johdosta. LiikVL 47 §:ssä on määräykset siitä, miten korvausta voidaan alentaa tai evätä se kokonaan oman myötävaikutuksen perusteella. Myötävaikutusalennus henkilövahinkojen osalta edellyttää tahallisuutta, törkeää tuottamusta, alkoholin tai huumausaineen vaikutuksen alaisuutta tai rikollista menettelyä. Vastaava säännös on raideliikennevastuulain 7 §:ssä.

VahKL:n perusteella korvattavissa vahingoissa lähtökohta on myös täyden korvauksen periaate. TyTA-vakuutusyhtiö johtaa takautumisoikeutensa vahingoittuneen kautta ja vahingonaiheuttajan korvausvastuu rajautuu siihen määrään, johon vahinkoa kärsineellä olisi oikeus. VahKL 6 luvun 1 §:n mukaan, jos vahinkoa kärsineen puolelta on myötävaikutettu vahinkoon tai jos muu vahingon aiheuttaneeseen tekoon kuulumaton seikka on myös ollut vahingon syynä, voidaan vahingonkorvausta kohtuuden mukaan sovitella (alentaa).

TyTAL:n korvauslaji: Sairaanhoidon kustannukset

Liikennevakuutus:

Takautumisoikeus on sairaanhoito-, lääke- ja sairaanhoidon matkakustannusten osalta, mukaan luettuna täkymaksu.

Potilasvakuutus

Takautumisoikeutta ei ole täkymaksun osalta. Ks. tarkemmin kohta 3.2.

Vastuuvahingot (VahKL)

Takautumisoikeus on sairaanhoito-, lääke- ja sairaanhoidon matkakustannusten osalta, lukuun ottamatta täkymaksua. Sairaanhoidon kustannukset maksetaan asiakasmaksulainsäädännön mukaisesti eli sen suuruisena, mitä käynti julkisessa terveydenhuollossa tulee asiakkaalle maksamaan. Kulut korvataan Kela-korvauksella vähennettynä.

TyTAL:n korvauslaji: Päiväraha ja tapaturmaeläke

Liikenne- ja potilasvakuutus

Ansionmenetyksen korvaustaso saattaa vaihdella, koska korvataan todellinen menetys, jonka vahingoittunut näyttää toteen. Takautumisoikeus voi siis olla rajoittunut tai vahingoittuneella voi olla oikeus lisäkorvaukseen.

Vastuuvahingot (VahKL)

Vastuuvakuutuksen ansionmenetykskorvaus tapaturmaeläkkeen osalta selostetaan tarkemmin taulukon jälkeen erikseen. * Kelan sairauspäivärahan omavastuuajalta maksetaan ensin ansionmenetykskorvaus täytenä ja sen jälkeen sairauspäiväraha vähennetään ja vähennyksen määräksi arvioidaan 60 %.

TyTAL:n korvauslaji: Haitta- ja vaatelisä, hoitotuki

Liikenne- ja potilasvakuutus

Takautumisoikeus on pääsääntöisesti täysimääräinen.

Vastuuvahingot (VahKL)

Vastuuvahingoissa henkilövahinkoa kärsineellä on oikeus saada korvaus sairaanhoitokuluista ja muista tarpeellisista kuluista. Muut vammasta aiheutuneet tarpeelliset kulut vahinkoa kärsinyt osoittaa kuitein eikä haitta- ja vaatelišan ja hoitotuen tyyppistä summaarista korvausmuotoa käytetä (ks. VKL 2004/771).

TyTAL:n korvauslaji: Kuntoutusetuudet

Liikenne- ja potilasvakuutus

Takautumisoikeus on pääsääntöisesti täysimääräinen kuntoutusetuuksien ja -kustannuksien osalta.

Vastuuvahingot (VahKL)

VahKL ei sisällä säännöksiä ammatillisesta kuntoutuksesta. Eläkeyhtiöt ja Kela hoitaa ammatillisen kuntoutuksen. Vahinkoa kärsinyt on velvollinen hakemaan kaikkia lakisääteisiä etuuksia, joihin hänellä lain mukaan on oikeus (vahinkojen minimointivelvollisuus). Vammaispalvelulain perusteella henkilöllä voi olla oikeus saada apuvälineitä ja asunnon muutostöitä.

TyTAL:n korvauslaji: Kohonneet kodinhoitokustannukset

Liikenne- ja potilasvakuutus

Takautumisoikeus pääsääntöisesti täysimääräinen mutta korvataan yli vuosipäivän.

Vastuuvahingot (VahKL)

Vastuuvahingoissa voidaan korvata muina tarpeellisina kuluina esim. kaupassakäyntiapua, kun kipsi estää liikkumisen ja vahinkoa kärsineelle aiheutuu avun hankkimisesta kustannuksia.

TyTAL:n korvauslaji: Pysyvä haitta

Liikenne- ja potilasvakuutus ja vastuuvahingot (VahKL)

Haittakorvauksen suuruus voi olla erilainen, vaikka haittaluokka määritellään samoin perustein. Takautumisoikeus voi siten olla rajoittunut.

TyTAL:n korvauslaji: Hautausapu

Liikenne- ja potilasvakuutus

Hautauskustannukset korvataan kustannuksia vastaavasti kohtuulliseen määrään asti. Takautumisoikeus voi olla rajoittunut tai vahingoittuneella voi olla oikeus lisäkorvaukseen.

Vastuuvahingot (VahKL)

Vastuuvahingoissa sillä, joka on huolehtinut surmansa saaneen hautaamisesta, on oikeus kohtuulliseen korvaukseen hautaamisesta aiheutuneista kustannuksista.

TyTAL:n korvauslaji: Perhe-eläke

Liikenne- ja potilasvakuutus ja vastuuvahingot (VahKL)

Korvaus maksetaan menetetyistä eläkkeistä, jos eläkkeeseen tai elatusapuun oikeutettu on elatusvelvollisen kuoleman seurauksena tosiasiallisesti jäänyt vaille tarpeellista elatusta. Takautumisoikeus voi olla rajoittunut tai vahingoittuneella voi olla oikeus lisäkorvaukseen. Asiasta selostetaan tarkemmin erikseen taulukon jälkeen*

(* Korvauksia maksaneen tapaturmaeläkelaitoksen takautumisoikeus vastuuvakuuttajaan)

TyTAL:n korvauslaji: Esinevahinko

Liikenne- ja potilasvakuutus

Takautumisoikeus on mm. silmälasien ja hoidon yhteydessä rikottujen vaatteiden osalta. Muista esinevahingoista vahingoittuneella on mahdollisuus lisäkorvaukseen.

Vastuuvahingot (VahKL)

Vastuuvahingoissa esinevahinko korvataan päivänarvon mukaan.

Sairauspäiväraha on ensisijainen vastuuvakuutuksen ansionmenetykskorvaukseen nähden. Vastuuvakuutuksesta maksetaan TyTA-vakuutuslaitokselle ansionmenetykskorvaus takaisin sairauspäivärahan määrällä vähennettynä. Vastuuvakuutus arvioi vähennettäväksi sairauspäivärahan määräksi 60 %. TyTA-vakuutuslaitos saa siten vastuuvakuutuksesta takaisin 40 % päivärahan määrästä. Kelan sairauspäivärahassa on palkansaajalle 1 + 9 päivän (sairastumispäivä ja 9 arkipäivää) omavastuu-aika, jolta sairauspäivärahaa ei makseta. Näiltä omavastuuajan päiviltä vastuuvakuutuksen ansionmenetykskorvaus maksetaan TyTA-vakuutukselle täytenä ja sen jälkeen vasta tehdään 60 % vähennys ja maksetaan 40 %:n mukaan.

Vastuuvakuutuksen perusteella maksettavasta ansionmenetykskorvauksesta vähennetään työ- ja kansaneläke, koska työ- ja kansaneläkelainsäädännössä ei tunneta takautumisoikeutta

vahingonaiheuttajaan. Mikäli vahingoittunut saa ainoastaan työ- tai kansaneläkettä, vastuuvakuutus huomioi vähennyksessä eläkkeen todellisen määrän. Jos vahingoittunut saa TyTAL:n mukaista eläkettä, vastuuvakuutus arvioi vähennettäväksi työ- ja kansaneläkkeen määräksi 60 % ansionmenetykskorvauksensa määrästä. (Katso alla kommentit 15 %) Loput ansionmenetykskorvauksesta, 25 %, vastuuvakuutus maksaa tapaturmaeläkettä maksavalle vakuutuslaitokselle. Esimerkki: TyTA:n vuosityöansio on 20 000 €. Tapaturmaeläkkeen osuus on 85 % vuosityöansiosta eli 17 000 €. Vastuuvakuutuksesta suoritetaan 25 % ansionmenetykskorvauksesta eli 5 000 € TyTA-vakuutuslaitokselle. Vastuuvakuutusyhtiön vastuulle jää näin ollen 40 % vahingosta ja tapaturmavakuutuslaitoksen vastuulle 60 %. Esimerkissä on oletettu, että vastuuvakuutuksen ansionmenetykskorvaus on yhtä suuri kuin TyTA-vakuutuksen vuosityöansio. Lähtökohtaisesti TyTAL:n mukainen eläke 85 % on täysi korvaus vahingoittuneen menetyksestä huomioon ottaen vahinkoa kärsineelle tulonhankkimiskustannuksista syntyvä säästö (aikaisemman lain esityöt HE 53/1981 vp.). KKO on 2007:52 pohtinut asiaa ja todennut tältä osin, että tulonhankkimiskustannusten säästöä vastaava vähennys ei perustu eläkkeensaajan yksilöllisten olosuhteiden selvittämiseen, vaan laissa omaksuttuun oletamaan. Olettama voidaan kumota, mutta todistustaakka tästä on kantajalla, joka väittää, ettei tapaturmaeläke täysin korvaa hänen ansionmenetystään.

Vastuuvakuutuksen perusteella maksettava ansionmenetykskorvaus päättyy korvauksensaajan saavuttaessa lakisääteiseen vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän.

Jos tapaturma aiheuttaa osittaisen työkyvyn alentuman, on huomattava, että työeläkelakien perusteella maksettava osaeläke vaatii vähintään 40 %:n työkyvyn alentuman. Näin ollen TyTA-vakuutuslaitos on oikeutettu saamaan takaisin maksamansa korvaukset vähentämättömänä, jos työkyvyn alentuma on alle 40 %. Vastuuvakuutusyhtiö ei siis voi vähentää työeläkelakien mukaista laskennallista eläkettä maksamastaan ansionmenetykskorvauksesta, mikäli työkyvyn alentuma on pienempi kuin 40 %.

Perhe-eläkkeen takaisinsaannista vastuuvahingoissa

Vahingonkorvauslain 5 luvun 4 §:n mukaan, jos elatusvelvollinen tai muutoin toisen elatuksesta huolehtinut henkilö on saanut surmansa, elatukseen tai elatusapuun oikeutetulla taikka muutoin surmansa saaneen elatuksen varassa olleella on oikeus saada korvausta elatuksen menetyksestä. Vahingonkorvauslain perusteella elatuksen menetystä arvioitaessa otetaan huomioon se, missä määrin korvaukseen oikeutettu todennäköisesti olisi saanut elatusta surmansa saaneelta ja mitä hän kohtuuden mukaan tarvitsee elatukseen ottaen huomioon hänen mahdollisuutensa hankkia itse elatuksensa ja muut olosuhteet. Vahingonkorvauslain esitöissä (HE 167/2003) käsitellään kriteereitä, jotka tulee huomioida asiaa arvioitaessa. Esitöissä todetaan, että eduntasoitusta koskevien periaatteiden mukaan siitä määrästä, jonka korvaukseen oikeutettu todennäköisesti olisi saanut elatuksena surmansa saaneelta, olisi elatuksen menetyksestä vähennettävä esimerkiksi perhe-eläke, jonka korvaukseen oikeutettu kuolemantapauksen vuoksi saa. On siis mahdollista, että takautumisoikeutta perhe-eläkkeeseen ei ole.

5.2. Työtapaturma- ja ammattitautivakuutukseen kuulumattomat korvauslajit

Seuraavassa taulukossa on esitetty korvauslajit, joita ei korvata TyTA-vakuutuksesta, mutta joista vahingoittunut voi saada korvausta muun järjestelmän perusteella:

Esinevahingot

Esim. tapaturman yhteydessä rikkoutuneet vaatteet tms.

Tilapäinen haitta

Korvaus kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta määritetään vamman laadun ja vaikeusasteen sekä sen edellyttämän hoidon laadun ja toipumisajan mukaan.

Elämänlaadun erityinen heikkeneminen

Vahingonkärsineen elämänlaadun erityinen heikkeneminen on korvauksen korotusperuste silloin, kun vahinkoa kärsineen elämänlaatu on heikentynyt olennaisesti enemmän kuin vastaavanlaisen henkilövahingon kärsineen elämänlaatua yleensä.

Pysyvä kosmeettinen haitta

Pysyvä ulkonäöllinen haitta korvataan siltä osin kuin kyseinen haitta ei tyypillisesti kuulu pysyvään toiminnalliseen haittaan.

Erityisen läheiselle henkilölle maksettava korvaus

Erityisen läheisellä henkilöllä on oikeus erityisestä syystä korvaukseen henkilövahingon kärsineen hoitamisesta aiheutuneista kuluista ja ansionmenetyksestä sekä henkisestä kärsimyksestä.

6. TAKAUTUMISOIKEUDEN VANHENTUMINEN

Takautumisoikeuteen sovelletaan velan vanhentumisesta annetun lain (jäljempänä vanhentumislaki lyhenne VanhL) yleistä vanhentumissääntöä, jollei muussa laissa muuta säädetä. VanhL 4 §:n mukaan velka vanhentuu kolmessa vuodessa, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Saman lain 7 §:n mukaan vahingonkorvaussaatavan vanhentuminen alkaa siitä, kun vahingonkärsijä on saanut tietää vahingosta ja siitä vastuussa olevasta tai kun hänen olisi pitänyt tietää näistä.

Koska vahingonkorvaussaatavan vanhentumisen alkaminen on kytketty siihen ajankohtaan, jolloin vahingoittunut on saanut tiedon vahingosta ja sen aiheuttajasta, on periaatteessa mahdollista, että vanhentuminen alkaisi vasta vuosien kuluttua vahingon sattumisesta. Ns. myöhäisvahinkoja voi ilmaantua erittäinkin pitkän ajan kuluttua vahinkotapahtumasta. VanhL:n esitöiden mukaan lähinnä oikeusvarmuuden edellyttämänä on lain 7 §:n 2 momentissa säädetty, että vahingonkorvaussaatavan vanhentuminen on aina katkaistava ennen kuin kymmenen vuotta on kulunut vahinkoon johtaneesta tapahtumasta. Tätä myöhemmin havaitusta vahingosta ei siis enää voida vaatia korvausta sen aiheuttajalta (jollei lain 7 §:n 3 momentista muuta johdu – tästä enemmän seuraavassa kappaleessa).

Poikkeuksen muodostaa vahingoittuneen oikeus vaatia korvausta henkilövahingosta. Tämä oikeus ei vanhennu 10 vuodessa. Lain esitöissä puhutaan tältä osin rikoksen uhrin oikeudesta korvaukseen. TyTA-vakuutuslaitoksen saatava vanhentuu siis aina 10 vuodessa vahingon aiheutumisesta, ja vain henkilövahingon kärsineen oikeus korvaukseen säilyy. TyTAL:n perusteella esitettyihin takautumisvaatimuksiin VanhL 7 §:n 3 momentin säännös ei käytännössä juuri koskaan vaikuta, sillä vahinko ja sen aiheuttaja ovat yleensä selvillä jo hyvin pian vahinkotapahtuman jälkeen. Yleinen kolmen vuoden vanhentumisaika soveltuukin useimmissa tapauksissa.

Vahingonkorvaussaatavan vanhentumisaika voi olla kolmea vuotta pidempi silloin, kun vahinko on aiheutettu rikollisella teolla. VanhL 7 §:n 3 momentin mukaan rikoksesta johtuva velka ei vanhennu niin kauan, kun rikosasiassa voidaan nostaa syyte tai kun rikosasian käsittely on vireillä tuomioistuimessa. Jos siis vahinko on aiheutettu sellaisella rikoksella, josta syyteoikeus on kolmea vuotta pidempi, vahingonkärsineelläkin säilyy oikeus vaatia korvausta normaalia pidempään. Oikeus vahingonkorvaukseen ei vanhene sinä aikana, kun rikosasian tuomioistuin käsittely on kesken. Tämä koskee myös edellä mainittua VanhL 7 §:n 2 momentin mukaista kymmenen vuoden sääntöä.

VanhL on toissijainen suhteessa muihin lakeihin, joissa säädetään saatavien vanhentumisesta. Erityislakien säännökset siis syrjäyttävät VanhL:n säännökset. Mikäli siis vahingonkorvausvastuun synnyttäneestä menettelystä säädetään muualla kuin vahingonkorvaus- tai rikoslaissa, on varmuuden vuoksi syytä selvittää mahdollisten erityisten vanhentumissäännösten sisältö, jotta vältetään tarpeettomilta oikeudenmenetyksiltä.

Erityislaissa voi olla myös tavanomaista pidempi vanhentumisaika. Esimerkiksi potilasvahingossa on poikkeuksellinen absoluuttinen takaraja, jos potilasvahinko on sattunut 1.5.1987 –30.4.1999. Tällöin korvausta on haettava viimeistään 20 vuoden kuluttua hoidosta. Potilasvahingoissa, jotka ovat sattuneet 1.5.1999 tai sen jälkeen, noudatetaan normaalia kymmenen vuoden vanhentumisaikaa.